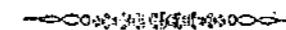

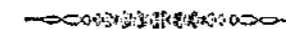
ΠΑΝΔΟΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΗΕΡΡΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ { Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ,
 Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ,
 Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1855 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1856.

ΑΘΗΝΑΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΝΔΟΡΑΣ.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1855.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'.

ΦΥΛΑ, 127.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΣΚΑΗΡΟΥ.

—ο—

Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Ἀδεύανδρου Συγῆ.

(Συνήκ. κα. Ἰδε πολλὰδ. ΡΚΚ').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

—ο—

Ἀπὸ ἐνὸς ἤδη μινδὸς ὁ Ἰωάννης Πασγάλης ἦτο πρῶτος κίσαγγελέως βοηθὸς τῆς Σιβηρίας, καὶ καθ' ἕνα τὸν χρόνον τοῦτον μίᾳ μόνον δολοφονίᾳ εἶχε ποιήσῃ, διὰ τὴν ἣποίαν ὁ αὐτοῦργὸς δὸν Ἰωάννης Ναλκέρδος, ἐκράτηθη ὡς ὑποκίτος τὴν ἐπαύριον. Ἀποδειχθεὶς δὲ τῆς ἐνοχῆς του δι' ἀναμφισβητήτων μαρτυριῶν, ὁ κατὰδικὸς ἐζήτησεν ἄλλ' εἰς μάτην χάριν ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ κίσαγγελέως τὸν εἶχε καταδικάσει εἰς θάνατον, μ' ὄλον τὸ μέγα του ὄνομα καὶ

τὴν ἐπίδοσιν τῆς οἰκογενείας του· ὁ βασιλεὺς δὸν Πέτρος ἀφῆκεν ἐλευθέρῳ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης, ὁ δὲ κατὰδικὸς θανατώθη ἀνευ τῆς ἐλαχίστης χάριτος. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐπροξένητε μεγίστην ἐντύπωσιν εἰς τὰ πνεύματα ὅλων, καὶ κατέδειξεν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὸ ἀδιάφορον καὶ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ νέου δικαστοῦ. Ἐἴκει ἀληθῆς ἔτι, τὸ πρῶτον μέτρον ὅπερ ἔλαβεν ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ κίσαγγελέως ὑπῆρξε νὰ ἀποπέμψῃ τῆς ὑπηρεσίας τὰ τρία τέταρτα καὶ κλείονας ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ προκατόχου του, οἵτινες πλὴν τοῦ μισθοῦ ἐν τινα ἐροσῆγει πρὸς αὐτοὺς ἡ ἐξουσία, ἐλάμβανον καὶ ἄλλα ἀδοξότερα ἀπὸ τοὺς μεγαστᾶνας, θέλοντας νὰ ἔχωσιν αὐτοὺς τυφλὰ ὄργανα τῆς ἀλολασίας των καὶ τοῦ φιλεκδικίου χαρακτῆρός των. Ὁ Ἰωάννης Πασγάλης ἀντικατέστησε τοὺς ὑπαλλήλους τοῦτους δι' ἄλλων τιμίων, καὶ ὄργανισας σὺμψ ὄρεινὸν ἐκ τριακοσίου ἢ τετρακοσίου ἀνθρώπων, τὸ διεμισίασε καὶ ἐκάστην ἐσπέραν εἰς νυκτερινούς περιπόλους, οἵτινες, ἅμα σημαίνονμένης τῆς ἐννάτης, διέτρεχνον πανταχόθεν τὰς ὁδοὺς τῆς Σιβηρίας. Αὐτοὶ δὲ καὶ οἱ ἐπιτηρηταὶ τῶν, σταθμεύοντες εἰς τὰς ἐρημοτέρας ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς μᾶλλον σὺγναζόμενας πλατείας,

είχον βρῆτην διαταγήν νὰ μὴ συγχωρῶσιν εἰς μηδὲνὰ νὰ μὲνη εἰς τὰ κοιλιώματα τῶν θυρῶν, ἢ εἰς τὰς κυκλίδαις τῶν παραθύρων. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἦτο ἐπίπονος· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπληθύνοντο ἁφαιδῶς, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ μισθοῦ του, μισθοῦ σπανηροῦ, ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ Εἰσαγγελέως δὲν ἐλάμβανεν, εἰμὴ τὸ ἀκόλυτῶς ἀναγκαῖον αὐτῷ διὰ τὴν ζήσιν, διὰ τοῦ περισσεύματος ἐπήρχει εἰς τὰ τυχεῖα ἐξοδα, καὶ ἤϊζαν τὸν μισθὸν τῶν ὑπαλλήλων του, ὅσο ἐνῶμιζεν ἀναγκαῖον.

Εἶπομεν λοιπὸν, ὅτι πρὸ δεκαπέπετε ἡ διώδεκα ἡ μέρων, μ' ἤλας τὰς νυκτερινὰς συνθηλαίας τῆς πρωτοφρονιᾶς τῆς Ἀνθαλουσίας, τὸ παραμικρὸν δὲν εἶχε πραχλῆ εἰς τὰς δόδους τῆς, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν κλοπῶν τῶν ἀποικίῶν ἐν τούτοις οἱ ἀυτοφυγοὶ ἐπιμαρτύρησαν συμφῶνως μετ' ἐπὶ νόμον, ἀλλ' ἐν καιρῷ Χρονοτάτης τινος νυκτὸς ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος, εἰς τῶν νυκτερινῶν φυλάκων εἰς ὃν ὁ Ἰωάννης Πασγᾶλης εἶχε ἀρᾶν ἐπιτετασμένην, εἶδεν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, εἰς ὑποπτον καὶ παράμερον τινα ὁδῶν, ἀνθρώπων κακαλουμένον μετ' ἐπ' ἀνωφόριον του. φθὰς εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, ὁ ἀνθρώπος αὐτῆς ἐστάθη ἐπὶ μικρὸν ἔμπροσθεν παραθύρου τινος, ἐκτύπησε ταίς ταίς χεῖρας, ἠρώσθη ἂν τῷ ἀπεκρίθησαν, καὶ ἰδὼν ὅτι τὰ πάντα ἠρέμων, ἐσυλλογίσθη βεβαίως, ὅτι ἐκεῖνος ἢ ἐκεῖνη τὴν ὑποικὴν ἐλάλει. δὲν ἦτον ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν τῆς, καὶ ἤρῃσε νὰ περιπατῆ ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας. Ἐὼς τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδὲν ἐφάνετο ἐναντίον τῆς τάξεως, ὁ περιπατῶν δὲν ἵστατο ἀπέκτ' ἀπὸ τὴν μίαν ἀρᾶν τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς οἰκίας ἔως εἰς τὴν ἄλλην. Καὶ ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος, λοιπὸν πιστῶς εἰς τὰς χεῖρας τῆς φυλάκῆς του, εἶδεν ὅτι εἰ δολιῖσαι διαταγαὶ δὲν εἶχον παραβίασθῃ.

Ἦν τὸ σούτιν, στιγμῶν τινῶν παρελθούσων, ὁ ἀγνωστος ἐράνη ὅτι ἐξῆλθεν νὰ περιμένη, ἐστάνη ἐκ νέου ἀπέναντι τοῦ παραθύρου, καὶ ἐκτύπησε πάλιν ταίς χεῖρας· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἡ πράξις, καὶ οἱ τοὶ μάλισον πολύμαρτος, δὲν ἠρώσθη, ὁ ἀγνωστος ὑπερμεινεν ἔτι μικρὸν, ἂν καὶ ἀπὸ τὰς ὑποκλίωσις βλασφημίας του, ἦτο εὐκαλον νὰ ἐνοήσῃ τῆς, ὅτι κατεβάλεν ὑπεράνθρωπον προσπαθειῶν διὰ νὰ πρᾶξη αὐτῷ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης Πασγᾶλης δὲν εἶχεν ἀπαγορεύσει τὰς βλασφημίας, ἂν ἐγίνοντο ἐνῶ ὁ βλασφημῶν ἐπεριπάτει, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀγνωστος, μνημόμων καὶ βλασφημῶν, ἤρῃσε συγχρόνως καὶ νὰ περιπατῆ, ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος ἐμεινεν ἄφωνος καὶ ἀκίνητος εἰς τὴν γωνίαν ὅπου εἶχε κρυβῆ, ὅθεν ὁδύνατο νὰ βλέπῃ καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματα, καὶ ν' ἀκούῃ μάλιστα τοὺς λόγους τοῦ ξένου, ἂν αὐτὸς ἔμιλει δυνατὰ. Καὶ τέλους ὁ ἀγνωστος ἐστάθη καὶ τρίτον, κροτήσας τὰς χεῖρας τὸ σούτιν ἰσχυρῶς, ὥστε τῆς φωνῆς ἦτο νὰ ἐξυμνήσωσι καὶ οἱ βαθεῶς ὑπνωτισμένοι. Ἰδὼν δὲ ὅτι τὰ πάντα ἀπέβαινον ἀνωφελῆ, ἀπεπάεισε νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὴν ὑψῆν τῆς οἰκίας, καὶ ἐκρουσεν αὐτὴν διὰ τοῦ γυνύθου του τὸσον δυνατά, ὥστε διὰ τὴν φῶσον μὴπως δευτέρον κτύπημα ὄμοιον τοῦ πρώτου συντρέψῃ τὴν ὑψῆν, γρη῏ὰ τῆς

ἠνωίξεν ἀμέσως τὸ παράθυρον, καὶ ἐκβαλοῖσα τὴν κεφαλὴν ἐξω, ἠρώτησε ποῶς ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν οἰκίας τῶσον ἐντίμου, εἰς τοιαύτην ὄραν τῆς νυκτὸς.

— Ὁ ἀγνωστος ἐράνη ἐκπλαγεῖς, διότι ἡ φωνὴ τῆς γραίας δὲν ἦτο ἡ φωνὴ τῆς ἡσυχίας, ἡ φωνὴ τῆς ἀκούσῃς· ἀκούσῃς ν' ἀκούῃ. Ἐφοβήθη ἀμέσως μὴ ἠπατήθη, καὶ ἐστρεψε περὶ αὐτὸν τὰ βλέμματα· ἀλλ' ἰδὼν ὅτι ἡ οἰκία ἦτο ἐκεῖνη εἰς τὴν ὁποίαν συνειθίζον ἀνωφελοῦς νὰ τὴν ὑποδέχονται.

— Τί διάβολος τρέχει ἐδῶ; ἠρώτησε, διὰ τί δὲν με ἀποκρίνεται ἡ Πακίττα;

— Αἰσὶτι ἀνεχώρησε σήμερον τὸ πρωὶ μετ' ἐν δὲν ἔλεονόραν τὴν κυρίαν τῆς.

— Ἡ δόνα ἔλεονόρα ἀνεχώρησε! ἀνεκράξεν ὁ ἀγνωστος· μὰ τὸν ἅγιον Ἰάγον! ποῶς ἐτόλμας νὰ τὴν ἐπέρη;

— Τὴν ἐπέρη τις ὁ ὁποῖος εἶχε δικαίωμα;

— Καὶ αὐτὸς ποῶς εἶμαι;

— Ὁ ἀδελφὸς τῆς, ὁ δὸν Σαλοῦστῆος Χάρος;

— Ψεύδῃσαι, γρη῏α! ἀνεκράξεν ὁ ἀγνωστος.

— Ἰσχυρίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας τοῦ Πίλαρ.

— Ἄνοιξέ με, διὰ νὰ πεισθῶ περὶ τῆς ἀληθείας ὁ ἴδιος.

— Μὲ δέιταξαν νὰ μὴ δεχθῶ κανένα ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κυρίου δὸν Σαλοῦστῆου, καὶ πρὸ πάντων εἰς τοιαύτην ὄραν.

— Γρη῏α, εἶπεν ὁ ἀγνωστος μὲν δυνάμεις νὰ κρατήσῃ τὴν ὄρηγν του, σὲ λέγω νὰ ἀνοιξῆς, εἰδεμὴ σπῶ τὴν ὑψῆν!

— Ὡ! ἡ ὑψῆ εἶναι στερεά, δὲν φοβεῖται τίποτε, καὶ πρὶν τὴν σπάσῃς, ἔρχεται ἡ φυλακῆ.

— Θάρρεῖς πῶς με μέλει ἐπὶ διὰ τὴν φυλακῆν! ἀντικράξεν ὁ ἀγνωστος· Ἡ φυλακῆ ἐγὶνε διὰ τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς γύφτους, καὶ ὄχι διὰ τοὺς ἐγνεῖς, ὡς ἐμέ.

— Μάλιστα, μάλιστα, αὐτὸ ἐγίνετο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ παλαιοῦ πρώτου βοηθοῦ τοῦ Εἰσαγγελέως ἀλλ' ἀφ' οὗτο ὁ βασιλεὺς δὸν Πέτρος, τοῦ ὁποίου ὁ θεὸς νὰ μακρῶνῃ τὰς ἡμέρας, διώρισε τὸν Ἰωάννην Πασγᾶλην εἰς τὴν θέσιν τοῦ κυρίου Τελεσφόρου, ἡ φυλακῆ ἐγίνε δι' ὅλους. Κτύπη λοιπὸν ὅσον θέλεις, ἀλλὰ πρῶσεχε μὴ σπάσῃς τὴν ὑψῆν τῆς φυλακῆς ἀντ' αὐτῆς.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἡ γραῖα, ἐκλείπει τὸ παράθυρον. Ὁ ξένος ὤρῃσε πρὸς τὰς κυκλίδαις καὶ ἐσιμειν αὐτὰς λυσσῶν· ἀλλ' ἰδὼν, ὅτι ἦσαν στερεωταται, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ὑψῆν, τὴν ὁποίαν ἐκτύπησεν ἐξ ἤλας δυνάμεις μετ' ἔξιος του. Τότε ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος, ὅστις, ὡς εἶδομεν, παρεῖρη εἰς ὄλην τὴν σκηνὴν ταύτην, ἐσυλλογίσθη ὅτι ἐφῆσεν ἡ στιγμὴ τῆς ἐπεμβασέως του.

— Σέλετε με συγχωρῆσαι, κύριε, νὰ σὰς παρατηρήσω, εἶπε, μετ' ὄλην τὸ πρὸς ὑμᾶς ὀφειλόμενον σέβας, ὅτι ἡ ἐνάτη παρῆλθε, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα νυκτερινὴ παραγῆ ἀπαγορεύεται εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Σιδιλλίας.

— Ποῶς εἶσαι, ἀχρεῖτε; εἶπεν ὁ ἀγνωστος στραφείς εἰς τὰ ὀπίσω.

— Εἶμαι ὁ δὸν Ἀντώνιος Μενδέζος, ἀρχηγὸς τῶν νυκτερινῶν φυλάκων τῆς συνοικίας τῆς Γιράλδας.

— Ἄκουσε λοιπὸν, κύριε Ἀντώνιε Μενδέζε, ἀρχηγὸς τῶν νυκτερινῶν φυλάκων τῆς Γιράλδας τράβα τὸν δρόμον σου, καὶ ἄφες με ἤσυχον.

— Μὲ συμπάθειον, κύριε, ἡ εὐγενεία σου θὰ ὑπάγῃς τὸν δρόμον σου, ἐπειδὴ ἀπαγορεύεται εἰς πάντα νυκτερινὸν διαβάτην νὰ σταθμεύῃ ἐνώπιον οἰκίας, ἐκτὸς ἂν ἦναι ἰδικὴ του.

— Μὲ κακοφαίνεται, φίλε μου, ἀπεκρίθη ὁ ξένος ἀρχηγὸς πάλιν νὰ κροῦ, δὲν σαλεύω ἀπὸ ἐδῶ.

— Ὁ Θεὸς σὰς κάμνει νὰ λέγετε τὰ τοιαῦτα, κύριε, ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι θέλετε συλλογισθῆ καλῆτερα.

— Ὅλους τοὺς συλλογισμοὺς μου τοὺς ἐκαμῶ, ἀπεκρίθη ὁ ἀγνωστος καὶ ἤρῃσε νὰ κροῦ πάλιν.

— Μὴ με βιάζῃς νὰ μεταχειρισθῶ τὴν βίαν, εἶπεν ὁ νυκτοφύλαξ.

— Κατ' ἐμοῦ; ἠρώτησεν ὁ ξένος.

— Κατὰ σοῦ μάλιστα, κατὰ σοῦ καὶ κατὰ παντὸς ἄλλου, ὅστις ἠθελε παρακούει εἰς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν τοῦ πρώτου βοηθοῦ τοῦ Εἰσαγγελέως.

— Ἰσχυρίζομαι καὶ μία ἄλλη ἐξουσία ἀνωτέρα τῆς ὑπερτάτης αὐτῆς ἐξουσίας, καὶ πρῶσεχε!

— Ποῶς ἐξουσία;

— Ἡ ἐξουσία τοῦ βασιλέως.

— Δὲν τὴν γνωρίζω ἐγὼ αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν.

— Ἄλλοι!

— Ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ πρῶτος ὑπῆκοος τοῦ νόμου, καὶ ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἦτον εἰς τὴν θέσιν σου, ἠθελε γονυπετῆσαι μετ' ἐν γόνου, ὅπως ὀφείλω νὰ πρᾶξω εἰς τὸν αὐθέντην μου, καὶ οὕτω γονυπετιζόμενος θὰ τῷ ἔλεγα· Ἀποσυρῆτε, Μεγαλειότατε!

— Καὶ ἂν ἠρνεῖτο;

— Ἄν ἠρνεῖτο, θὰ ἐφώναζα τὴν νυκτοφυλακῆν, καὶ θὰ τὸν ἐστελλα μετ' ὄλην τὸ ἀπαιτούμενον σέβας, εἰς τὸ εἰς Ἀλκαζάρ παλάτιόν του. Ἀλλὰ δὲν εἶσαι σὺ ὁ βασιλεὺς διὰ τελευταίαν λοιπὸν φορὰν σὰς λέγω νὰ ἀποσυρῆτε, εἰδεμὴ . . .

— Εἰδεμὴ; ἐπανέλαθεν ὁ ἀγνωστος γελῶν.

— Εἰδεμὴ γνωρίζω ἐγὼ νὰ σὲ βιάσω, κύριε, νὰ κάμῃς τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ νυκτοφύλαξ καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα διὰ νὰ ἀρπάσῃ ἐκ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἀγνωστον.

— Σκύλε! ἀνεκράξεν ὁ ἀγνωστος τινάχθεις εἰς τὰ ὀπίσω καὶ διενθύνων τὴν αἰγμὴν τοῦ ξίφους του κατὰ τοῦ νυκτοφύλακος, ἀπομακρύνθητι ἢ ἀπέθανε!

— Σὺ με βιάζεις, κύριε, νὰ σύρω τὸ ξίφος, εἶπεν ὁ Μενδέζος. Ἦν αἶμα τὸ ὁποῖον θέλει χυθῆ ἕως πῆσῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς σου!

Ἐπομερὰ πάλιν ἤρῃσε τότε μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἡποικῶν ὁ μὲν ἦτο ἐξημμένος ὑπὸ τῆς ὄρηγῃς, ὁ δὲ ὑπεκστηρίζετο ὑπὸ τοῦ δικαιίου.

— Ὁ ξένος ἦτο ἐπιτήδειος καὶ ἐφάνετο γυμνωσμένος εἰς τὸν ἀνάσταντον βαλμὸν εἰς τὴν χεῖρὴν τοῦ ὄπλου του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος ἦτο ῥωμαλέος καὶ εὐκίνητος ὡς ὄρεινός, εἰς τρόπον ὥστε ἡ πύλη ἐξή-

κολούθησεν ἐπὶ τινὰς στιγμῆς, χωρὶς νὰ κλινῇ ἡ νίκη οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἄλλου· ἐπὶ τέλους τὸ ξίφος τοῦ νυκτοφύλακος ἐμπερδύθη μετ' ἐπ' ἀνωφόριον τοῦ ἀντιπάλου του, μὴ δυνθέντος δὲ τοῦ Μενδέζου νὰ τὸ σύρῃ ταχέως ὀπίσω, τὸ τοῦ ξένου διεπέρασε τὸ σῆλῶς του. Ὁ Ἀντώνιος Μενδέζος ἀφῆκε κραυγὴν καὶ ἔπεσε. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀμυδρὸν φῶς διεχύθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ὁ δὲ ξένος ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν παρετήρησεν εἰς τὸ παράθυρον οἰκίας τινος ἀπέναντι αὐτοῦ κειμένης, γρη῏α τινὴ κρατοῦσαν λυχίαν εἰς τὴν ὑψῆν· ἔσπευσε λοιπὸν νὰ σκεπασθῇ μετ' ἐπ' ἀνωφόριόν του, καὶ ἀπεμακρύνθη ταχέως, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὴν γραῖαν κραυγάζουσαν, ἔπερ τὸν ἐξέπληξε μεγάλως. Ἐξεναντίας ἡ λάμψις ἐγεινεν ἄφαντος, τὸ παράθυρον ἐκλείσθη πάλιν, καὶ ἡ ὁδὸς, βυθισθεῖσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἐκ νέου, ἐμεινεν ἐρημος.

Τὴν ἐπαύριον, ἀμὰ ἀνατείλωντος τοῦ ἡλίου, ὁ Ἰωάννης Πασγᾶλης διετάγη νὰ μεταβῆ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Ἀλκαζάρ. Ἰσηκούσεν ἀμέσως, εὔσε δὲ τὸν δὸν Πέτρον ἠδὴ ἐξυπνον, καὶ περιμένοντα αὐτὸν.

— Κύριε Πασγᾶλη, εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἄμια ἰδὼν αὐτὸν, ἠρώσες νὰ λέγῃς, ὅτι ἀπόψε συνέθε κάτι τι πάλιν εἰς τὴν Σιδιλλίαν;

— Ὄχι, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Πασγᾶλης.

— Κακὸν ὄργανισμὸν λοιπὸν ἔχει ἡ ἀστυνομία σου, διότι μεταξὺ τῶν ἐνδεκα καὶ τῶν μεσονυκτίου εἰς ἀνθρώπος ἐφονεῖται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανδύλας, ὅπως τῆς Γιράλδας.

— Ἐυδέχεται, Μεγαλειότατε· ἀλλ' ἂν τὸ πρῶγμα εἶναι ἀληθές, θὰ εὐρωμεν τὸ πτώμα.

— Ναι, ἀλλὰ τὸ χρέος σου, κύριε, δὲν περιρριζεταί εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύπτῃς τὰ πτώματα· πρέπει νὰ ἀνακαλύπτῃς καὶ τὸν φονέα.

— Θα τὸν ἀνακαλύψω, αὐθέντα.

— Σὲ δίδω τρεῖς ἡμέρας προσημῖαν, καὶ ἐνθυμήσου ὅτι, κατὰ τὰς συμφωνίας μας, θέλεις ἀπακριβῆ διὰ τὴν κλοπὴν καὶ τὸν φόνον, μετ' ἡμέρας ἀντὶ χρημάτων, καὶ μετ' ἡν κεφαλὴν ἀντὶ τῆς κεφαλῆς ὑπαγε.

Ὁ Ἰωάννης Πασγᾶλης ἠθέλησε νὰ κάμῃ παρατηρήσεις τινὰς διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δολιῖσας προσημῖας· ἀλλ' ὁ δὸν Πέτρος ἐξῆλθε τοῦ δωματίου χωρὶς νὰ τὰς ἀκούσῃ.

Ὁ πρῶτος βοηθὸς ἐπανῆλθεν οἰκᾶθε βαθεῶς ἔχων τὸν νοῦν του προσηλωμένον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ εὗρεν ἐκεῖ τὴν νυκτοφυλακῆν, ἡ ὁποία ἐνακαλύψασα τὸ πῶμα τοῦ Ἀντωνίου Μενδέζου, ἤρῃσε νὰ τῷ κάμῃ τὴν ἐκθεσιν· ἀλλ' ἡ ἐκθεσὶς αὕτη δὲν περιεῖχεν οὐδεμίαν πληροφορίαν. Οἱ περιπόλι, διαδοσίνοντες τὴν ὁδὸν τῆς Κανδύλας, ἐλύστησαν εἰς ἐν πτώμα, καὶ μεταμομίσαντες αὐτὸ ἔμπροσθεν φανοῦ τινος ἐγνώρισαν ὅτι ἦτον ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀντωνίου Μενδέζος. Ἀλλ' οὐδεμίαν εἰδησίαν ἐδίδοτο περὶ τοῦ φονέως, διότι ὁ ὀδὸς τῆς Κανδύλας ἦτο πάντῃ ἐρημος καὶ ἦν στιγμὴν εὐρέθη τὸ πῶμα.

Ὁ Ἰωάννης Πασγᾶλης μετῆρ ἀμέσως εἰς τὸ μέ-

ρας όπου ἐπράχθη ὁ φόνος· ἡ ὁδὸς ἦτο πλήρης, διότι οἱ περιεργοὶ ἴσταντο πῆρξ σιωρῶν αἵματος. Ὁ πρῶτος βοήθης ἠρώτηται ὅλους, ἀλλ' οὐδεὶς ἐγνώριζε πλεῖστον ἀπ' ὅτι ἐγνώριζε καὶ αὐτός· εἰσῆλθεν ἐπειτα εἰς τὰς πῆρξ οἰκίας· ἀλλ' εἶπε διότι οἱ κατοικοῦντες αὐτὰς ἐροῦσάντου μὴ ἐνοχοποιηθῶσιν, εἴτε διότι πῶσιν ἠγνώσιν τί συνέβη, δὲν τῶ ἔδωκαν οὐδενίαν πληροφορίαν. Ὁ Πασχάλης ἐπανῆλθεν οἰκάδε, ἐλπίζων ὅτι κατὰ τὸ δίστημα τῆς ἀπουσίας σου, ἐδύνατο νὰ γίνωσιν τινες ἀνακαλύψεις. Οὐδὲν ἐν τούτοις νεὸν ἐγνώριζον ἡ φυλακὴ ἐκρηθείσα καὶ δευτέρην ἀπεκρίθη, ὅτι εἶχεν εὐρεθὸν ἀπὸ δέξιν κρατούντα ἀκόμη τὸ ξίφος τοῦ γυμνῶν, ὑπερ ἀπεδείκνυνεν, ὅτι εἶχεν ὑπερμαρτυρηθῆσαν κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του. Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης μετέβη εἰς τὸν τόπον όπου ἐκεῖτο τὸ πτώμα, καὶ τὸ ἐξέτασε μετὰ προσοχῆς· τὸ ξίφος εἰσελθὸν εἰς τὸν δεξιὸν κόλπον, εἰσῆλθε κάτωθεν τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου· ὁ δυστυχῆς Ἀντώνιος ἀντέταξε τρυφίως τὸ στήθος εἰς τὸν ἐχθρὸν του. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔλαγον ποῖος ἦτο ὁ ἐχθρὸς του.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης διήλθε τὴν ἡμέραν παραδεόμενος ὅλος εἰς εἰκασίας· ἀλλ' ὅλοι αἱ εἰκασίαι σου δὲν τὸν ἔφερον οὔτε εἰς τὴν σιάν κἄν πιθανὸν σικτός τινας. Παρῆλθε καὶ ἡ νύξ χωρὶς νὰ παραῖνη νεώτερον τι. Τὴν δὲ αὐγὴν διετάχθη νὰ μεταβῆ εἰς τὰ ἀνάκτορα.

— Λοιπὸν; τὸν ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος, γνωρίζεις τὸν δολοφόνον;

— Ὅχι ἀκόμη, ἀθένητα, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης· ἀλλὰ διετάξα νὰ γίνωσιν αἱ μεγάλητερα ἐρευναι.

— Δὲ μένον ἀκόμη δύο ἡμέραι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Ἰωάννης Πασχάλης κατέτριψε καὶ τὴν δευτέρην ἡμέραν εἰς μυχταίας ἐξετάσεις. Ἐπῆλθε καὶ ἡ νύξ χωρὶς νὰ συνεπιτρέψῃ τι, καὶ παρῆλθεν ὡς τὴν προσηγομένην. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ὁ Ἰωάννης Πασχάλης μετεκατέστη εἰς τὸ παλάτιον.

— Λοιπὸν! τὸν ἠρώτησεν ὁ δὸν Πέτρος, ἔχεις τίποτε νεὸν νὰ μᾶς εἴπῃς;

— Τίποτε, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης, μᾶλλον αἰσχυρόμενος διὰ τὸ ἀτελοσφόρητον τῶν ἐξετάσεων σου, ἢ φροῦόμενος δι' ἑαυτόν.

— Μία ἡμέρα σὲ μένει ἀκόμη, εἶπε ψυχρῶς ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶναι περισσότερος καιρὸς ἢ ὅσος ἀνικεῖται διὰ δικαστὴν τῶσφ ἱκανὸν ὡς σὺ, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃς τὸν ἐνοχόν.

Καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης σὺ ἔλαξε τὴν ἡμέραν ταύτην ὅσας ἀπαιτεῖται ἐδυνάθη νὰ εὕρῃ, ἀλλ' αἱ ἀποδείξεις αὐταὶ ὅλοι ἡμῶν δὲν ἦσαν ἀπογνώσται. Τὰ πάντα ἦσαν καθυρᾶ ὡς πρὸς τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν φόνον τὰ πάντα ἔμενον εἰς τὸ σκότος, μᾶλλον τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατέβαλεν ὁ πρῶτος βοηθός.

Ἦλθε καὶ ἡ ἑσπέρα... ἡ ἑσπέρα! δηλαδὴ δὲν ἔμενον εἰς τὸν Πασχάλην, εἰμὴ μία μόνη νύξ· ἀπεσπῆσαν λοιπὸν νὰ ἐπισκερθῇ καὶ τελευταίαν φωνὴν τὸν τόπον όπου ἐξετελέσθη ὁ φόνος, ἐλπίζων ὅτι

ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀπὸ τὰ πέριξ του ἦσαν ἀναλαμβάνει φῶς τι ὁ φόμος τοῦ Ἀντωνίου. Πρῶτος εἶχεν ἡδὴ λησμονηθῆ, ὁ δὲ λίθος, ἐρυθρὸς ἀκόμη, ἦσαν ἡ μόνη μένουσα μαρτυρία.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης ἐστάθη ἐμπροσθεν τοῦ τελευταίου τούτου ἔργου τοῦ καινοῦ γήματος, τὸ ἐποῦν ἤρχητε καὶ αὐτὸ νὰ ἐλεείνη, ὡς ἂν ἦτο πεπρωμένον νὰ τῆ λείψωσιν ὅλοι αἱ ἐνδείξεις ἐστάθη λοιπὸν ἐκεῖ, καὶ ἐμεινεν ἀκίνητος καὶ ἀεπιτιμῆσιστήν μίαν ὥραν, ὁπότε τῶ ἐράνη, ὅτι κάποιος τὸν ἐφώνασεν· ἔστραψε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδεν εἰς παράθυρόν τι ἀπέναντι τῆς οἰκίας τῆς Ἰλεονώρας Χάρου, γρατὴν τινα ἦτις τῶ ἔκαμε νεῖμα ὅτι εἶχε κἄτι νὰ τῶ εἴπῃ. Εἰς τὴν θέτην εἰς ἂν εἰρήκετο ὁ δικαστὴς, τὸ φρονιμώτερον ἦτο νὰ μὴ καταπροσῆλθε μηδεμίαν εἰδήτην. Ἐπροχώρησε λοιπὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ἐν κλειδίον ἐπεσον εἰς τοὺς πόδας του, καὶ τὸ παράθυρον ἐκλείσθη. Ἰκόντηεν ὅτι ἡ γρατὴ δὲν ἤθελε νὰ τὴν παρατηρήσωσιν· ἀνέλαθε τὸ κλειδίον καὶ τὸ προτήρῃσεν εἰς τὴν θύραν ἢ θύρα ἠνοίχθη ὁ Ἰωάννης Πασχάλης εἰσῆλθε, καὶ θέλων νὰ μεταχειρισθῇ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ μυστήριον ὅπως ἡ γρατὴ, ἐκλείσσε τὴν θύραν ἅμα εἰσελθὸν.

Τότε εὐρίθη εἰς διάδηρμον πρῶτεινὸν καὶ στενὸν εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὁποίου ὠλισθήσε πλησίον κλίμακος τὸ παράθυρον τὸ ὁποῖον ἡ γρατὴ εἶχεν ἀνοίξει, εὐρίσκειτο εἰς τὸ δευτέρον πάτωμα· ἡ κλίμαξ αὕτη φυσικὰ ἐπρεπε νὰ φέσῃ εἰς τὸν θάλαμόν της. Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης δρᾶζας τότε τὸ παρ' αὐτὴν σχοινίον ἤρχητε ν' ἀναβαίη τὰς βαθμίδας. Φθὰς δὲ εἰς τὴν δευτέραν ὄροφὴν, εἶδε διὰ τινος θύρας ἠμικλειστοῦ ἀμυδρὸν φῶς· ἐβῆσεν εἰς αὐτήν, τὴν ᾗθησε, καὶ ἀνεγνώρισε τὴν γρατὴν τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἰδεῖ εἰς τὸ παράθυρον. Ἡ γρατὴ τῶ ἔνευσε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, αὐτὸς ὑπήκουσε, καὶ προχωρήσας πρὸς αὐτήν,

— Ἡ εἰγνεῖα σου εἶσαι, κυρία, εἶπεν, ἡ ὁποία μὲ ἔνευσε νὰ ἀναβῶ;

— Ἐγὼ μάλιστα, ἀκήτησεν ἡ γρατὴ, διότι ἡ ἔνευρα τί εἴητις;

— Καὶ ἔμπορεῖς νὰ μὲ δώσῃς πληροφορίας δι' ὅ,τι ἐξήτουν;

— Ἰσως, ἂν ἠρξίξοσ'ε νὰ μὴ μὲ ἐνοχοποιήσῃτε.

— Ἐραῖζομαι, καὶ περὶ πλεόν σὲ ὑπόσχηματ' ἐξήλογον ἀνταμοιβῆν.

— Ἦ! δὲν μὲ μέλει τὸσον δι' ἀνταμοιβῆν — ἂν καὶ νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ μὲ βλάψῃ διότι δὲν εἶμαι πλουσίον — ὅσον λυποῦμαι νὰ βλέπω εἰς στενοχωρίαν ἀνθρώπον τὸσον ἀξιώσιμον, ὡς σὰς τοῦτο μὲ ἀναγκάζει νὰ σὰς βοηθήσω, διότι γνωρίζω πολὺ καλὰ, ὅτι δὲν σὰς μένει πλέον καιρὸς, εἰμὴ ἔως αὐρῖον διὰ νὰ ἀνακαλύψῃτε τὸν δολοφόνον, καὶ ὅτι ἐν τῇ κεφαλῇ του δὲν πέτη, πρέπει νὰ πέσῃ ἡ ἰδική σου ἀν' αὐτῆς. Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν ἢ δυστυχῆς Σιδιλία ἂν ἀπολέσῃ τὸν καλὸν δικαστὴν της;

— Ὁμίλητε λοιπὸν, κυρία μου, ὀμίλητε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ!

— Ἦσκει νὰ σὰς εἰπῶ, ἐξήκολούθησεν ἡ γρατὴ,

ὅτι ἡ ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς μας οἰκία ἀνήκει εἰς τὸν κῆρυθα βαλουστῖον Χάρου.

— Τὸ γνωρίζω.

— Καὶ ἐκάτοικεῖτο ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν του δὸνα Ἰλεονώραν.

— Τὸ γνωρίζω καὶ τοῦτο.

— Αἶ καλὰ! αὐτὴ ἡ κυρία εἶχεν ἐρκιστὴν ὠραῖν τινα κύριον, ὁ ὁποῖος ἤρχετο καθ' ἐκάστην ἑσπέραν σκεπασμένος μὲ τὸ ἐπανωφόριόν του, ἐστέκετο ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας καὶ ἐκτύπα τρίς τὰς χεῖρας του.

— Ἦ! καὶ τότε;

— Τότε ἠνοίγετο ἡ θύρα, ὁ κύριος εἰσῆρχετο καὶ ἐξήρχετο μίαν ὥραν πρὶν ἐξημερώσῃ.

— Ἐπειτα;

— Χθὲς τὸ πρωτὸ ὁ ἀδελφός, μαθὼν βέβαια τὴν ὑπόθεσιν, ἦλθε καὶ ἐπῆρε τὴν ἀδελφὴν του, ἀφῆσας εἰς τὴν οἰκίαν μίαν μόνον γρατὴν ἐπιστάτριαν, εἰ τὴν ὁποῖαν διετάξε νὰ μὴ ἀνοίξῃ εἰς κανένα, ὥστε γθὲς, ὅταν ὁ κύριος αὐτὸς ἦλθεν, εὐρε τὴν θύραν κλεισμένην.

— Ἐξακολουθεῖ;

— Λοιπὸν! ἐπειδὴ τοῦτο δὲν τὸ ἐνοστιμῆκετο, καὶ ἐπειδὴ ἡ γρατὴ ἐπιστάτρια, πιστὴ εἰς τὴν διαταγὴν, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀνοίξῃ, ὁ καλὸς σου κύριος ἐδοκίμασε νὰ σπάσῃ τὴν θύραν.

— Ἄ! Ἄ! βίαν βλέπω ἔχομεν, ἐφιδύριτε λέγω, ὁ Πασχάλης.

— Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφθασεν ὁ πτωχὸς Ἀντώνιος, ὁ ὁποῖος ἐδοκίμασε νὰ κείσῃ τὸν ἄλλον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' ὁ κύριος αὐτὸς δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκούσῃ τίποτε, καὶ ἐκβαλὼν τὸ ξίφος του ἐφόνευσεν τὸν Ἀντώνιον.

— Πολυτίμους λεπτομερείας, μὰ τὴν ζωὴν μου, ἔχεις, εἶπεν ὁ Πασχάλης. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος, ποῖος εἶναι;

— Ὁ ἄλλος ἐκεῖνος;

— Ναι, ναι, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἤρχετο καθ' ἐκάστην νύκτα.

— Ἐκεῖνος ὅστις ἐφόνευσεν τὸν Ἀντώνιον;

— Βέβαια, βέβαια, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐφόνευσεν τὸν Ἀντώνιον.

— Αἶ καλὰ! εἶναι...

— Εἶναι...

— Ὁ βασιλεὺς, εἶπεν ἡ γρατὴ.

— Ὁ βασιλεὺς! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης Πασχάλης.

— Ὁ βασιλεὺς, μάλιστα.

— Εἶδες τὸ πρόσωπόν του;

— Ὅχι.

— Ἦκουσες τὴν φωνὴν του;

— Ὅχι.

— Πῶθεν λοιπὸν τὸν ἐγνώρισε;

— Διότι τρίζουεν τὰ κόκαλά του ὅταν περιπατῆ.

— Ὁ θεὸς λοιπὸν νὰ σὰς φυλάτῃ, κύριε δικαστά· ἡ εὐτυχέστερα ἡμέρα τῆς ζωῆς μου θὰ εἶναι ἐκεῖνη, καθ' ἣν θὰ σώσω τὴν ζωὴν σου, τὴν ζωὴν τοῦ ὁποῖος εἶσαι τὸσον πολύτιμος δι' ὅλους μας.

Ὁ Ἰωάννης Πασχάλης ἀποχαιρετίσας, τότε τὴν γρατὴν ἐπανῆλθεν οἰκάδε, καὶ ἔστειλεν ἀμέσως δικαστικὸν κλητῆρα εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκαζάρ. Διὰ τοῦ κλητῆρος τούτου προσεκαλεῖτο ὁ δὸν Πέτρος βασιλεὺς τῆς Καστιλίας, νὰ ἐμφανισθῇ τὴν ἑπαύριον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ πρώτου βοηθοῦ τοῦ Εἰσαγγελέως.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν ἠρωικῶν τῆς ἀρχαιότητος χρόνων. (Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε φυλλᾶδ. ΡΚΓ')

Γ. Θρήσκευμα. — Ἐπιστήμαι καὶ τέχναι.

Προκειμένου νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ θρησκευματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δὲν θέλομεν ἐκθέσει οὔτε τὸν κατάλογον ὄλων τῶν θεοτήτων καὶ τῶν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀποδιδόμενων προσόντων καὶ χαρακτηριστῶν, οὔτε τὰ ἀρχαιότερα ἢ νεώτερα ἐργα μνηστικὰ συστήματα περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ τῶν φιλοσοφικῶν θεωρημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ μυθολογία αὕτη δῆθεν περιεκάλυπτεν. Ἀλλὰ θέλομεν ἐνδιατρίψῃ μόνον περὶ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ θρησκευματος, δηλ. τὴν διαίρεσιν καὶ διάκρισιν τῶν Ἑλληνικῶν θεοτήτων, κατὰ τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν ἀποδιδόμενους εἰς αὐτὰς διαφόρους χαρακτῆρας, συλλαβόντες ἰδίως τὸν χαρακτῆρα τῶν ὑπερτάτων θεῶν, τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων περὶ εἰμαρμένης προθευόμενα, τὴν παρ' αὐτοῖς σχέσιν τοῦ θρησκευματος πρὸς τὴν ἠθικὴν, τὰ περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ τὰ κατὰ τὴν λατρείαν καὶ τὰς θυσίας.

Τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας τῶν παναρχαίων Ἑλλήνων δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς ἀντικείμενα τῆς φυσικῆς μυθολογίας, καὶ εἰς ἀντικείμενα τῆς ἠθικῆς μυθολογίας. Τὰ πρῶτα ὑποδιαιροῦνται 1ον εἰς ἀντικείμενα φυσικὰ, καθ' ἑαυτὰ λατρευόμενα, καὶ ἐπὶ τούτῳ προσειποποιήθηκα.

Τὰ φυσικὰ ταῦτα ἀντικείμενα καὶ φαινόμενα δὲν ἐλευροῦντο ὡς θεοότητες, δὲν ἤζισοντο ἅπαντα κοινῆς λατρείας, οὐδ' ἐλόγιοντο ἅπαντα ἐνεργουμένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Κατ' ἀρχάς, ὡς τοιαῦτα ὑπελαμβάνοντο μυστικόν;

— Ἀμφιβάλλεις;

νον ή Γη, οι Ποταμοί, ή Πίλιος, οι Άνεμοι, και ή δίας ή Ζέφυρος και ή βορέας. Πραδύτερον προστέθησαν εις αυτά, ή Σελήνη, ή Νύξ, ή Πόντος, ή Τυφών, και ή Πίση. Άλλ' εις την παναρχίαν εποχήν ταυτα πάντα, έτι δε ή Ούρανός, ή Ίκεανός, ή Πίλιος, αι τας θεάλας εκπροσωποϋσαι Άρπυιαι, ή Ίρις, ή Ύπνος, ή Μήνικτος, προσωποποιούνται μιν μέχρι τινός, και παρίστανται ως έργοντα ισχύν τινα επί των ανθρώπων, ούχι δε και ως λατρευόμενα υπ' αϋτών. Το δε "ΰρη, οι Άστέρες κτλ. δεν μνημονεύονται ειμή εν παρόδω, ούδέ φαίνεται αποδιδόμενα εις αυτά ή τιμή της προσωποποίησεως. Εν γενει ή αρχική των Ίλιών λατρεία αποδίδετο ιδίως εις εκείνα μάλιστα τα φυσικά αντικείμενα, όσα έδωζον επενεργούντα εις την τύχην και την κατάσταση του ανθρώπου, και ιδίως επ' αγαθόν, ούχι επί κακόν επενεργούντα εις την Γην, την παράγουσαν τους καρπούς, εις τους Ποταμούς τους ποτίζοντας τους άγρούς, εις τον Ίλιον, τον ζωοποιούντα τά εν τη γη κατατεθέντα σπέρματα, εις τους Άνέμους, τους συντελούντας δια της ενεργητικης αϋτών πνοης εις την συντήρησιν και αύξησιν των δένδρων και των φυτών. Τα δε "Ορη έλεωρούντο μάλλον ως προσταγμάτα εις την γεωργίαν και την ελευθέραν κοινωνίαν: οι Άστέρες και ή Ούρανός ελογίζοντο άδιάφοροι, και ούτω καθ' εξής.

Τα αντικείμενα της φυσικής μυθολογίας υποδιαιρούνται ζων εις θεότητας όλος προσωπικιάς. Η λατρεία των φυσικών αντικειμένων επήγαγε πιθανότατα την προσωποποίησιν αϋτών ή δε προσωποποίησις των φυσικών αντικειμένων και φαινομένων, παράγαγεν ίσως την συγκρότησιν της μεγάλης δόμης των προσωπικών εκείνων θεότητων, αϋτινες προσέδρευον μιν του φυσικού κόσμου, άλλ' όλος διεκρίνοντο από αϋτού. Άμα δε εξαρίσθησαν αι προσωπικιάς θεότητες από των φυσικών αντικειμένων και απέτελεσαν ίδια πρόσωπα, αναγκαιώς παρήγη ή θεογονία, και μετ' αϋτήν συνήψθησαν κοσμογονική και τινες ιδέαι, ούχι δε, ως και άλλοτε είπημεν, πλήρες κοσμογονικών σύστημα, διότι τή ούσιώδες μέρος του θρησκευματος απέτελεσαν έκατοτε αι προσωπικιάς εκείναι θεότητες, και αι σχέσεις αϋτών, ούχι πλέον αι των φυσικών αντικειμένων σχέσεις. Οτι δε τά περί της καταγωγής και των σχέσεων των προσωπικών εκείνων θεότητων βαθμηδόν και κατ' όλίγον διεμορφώθησαν, εξαίγεται ιδίως εκ του σπου, ότι παρ' Ησαΐδω αναφαίνονται πολύ συστηματικώτερα και πληρέτερα, ή παρ' Ομηρω και μάλιστα παρ' τοις Όρφικαίς μάλλον πολυποίκιλα ή παρ' Ησαΐδω (*).

(*). Κατά την Θεογονίαν του Ησαΐδου (416 και έπ.) πρώτιστα έγινετο Χάος, έπειτα ή εφρόστερος Γαΐα, και τα σποτανα Γεφραρα, επί των όποιων έρείθεται ή Γη μετ' όλίγων δε και ή Λυσιμελής Έρως, πάντωντε θεών πάντων τ' ανθρώπων δεσποτης. Εκ Χάο υς δε έγινοντο ή Έρβος και ή μελαινα Νύξ: από δε της νυκτός και του Έρβου ή Αΐθρη και ή Πέρρα. Η Γαΐα πρώτον μιν έγιννητε τον Ίσον Ιαυτή άπετέρετα Ούρανόν, έπειτα

φυσικής μυθολογίας δύνανται να θεωρηθώσι άνθρώποι τινες, Ένεκα των άρετιών ή των ευεργεσιών αϋτών, ήτοι αναβιβασθέντες εις την των θεών τάξιν, οίοι ή Πρακλής, ή Λευκοθέα, ή Ίνυ, ή υίος αϋτής Παλαιών κλπ., ήτοι αξιωνέντες αΐδιου μακαρίων. έτε τά "Ορη και τον Πόντον. Βούνησια δε Ούρανη έτεκε 12 μιν Τιτάνες, εν οίς και τον Κρόνον, ή ή Κελιωπαρ, και ή Έκατόχγχιρα, Ο Κρόνος και οι Τιτάνες καταβάλλουσι τή κρτέος του Ούρανού. Έκαστος των Τιτάνων έγινεσεν πολλούς απογόνους, ή δε Κρόνος τους Ισχυροτάτους διέτι γησε την άδελφήν Ίαν, έσχεν από αϋτης ή μιν θυγατέρα την Έστραν, την Αήμητραν, και την Ήραν, ή δε υίους, τον Αδην, τον Ηοσειδώνα, και τον μέγιστον Δία.

Ο Ζεύς μετ' του αδελφου αϋτου καταβάλλει έπειτα τον Κρόνον και τους Τιτάνες, και ίδρύει τή ίδιον κράτος, τή ένεστότη και μόνιμον των θεών κράτος. Από αϋτου άρχεται νέα δυναστεία και νέα πραγμάτων κατάσταση: ή Ζεύς, οι αδελφοί του, και οι απογονοί αϋτου αποτίθουσι τους θεούς, τους όποιους ανεγνωρίσαν και έλάτρευσι και οι της Ομηρικης και Ηοισδικης εποχής Έλληνες. Παισι δε αι κυριώταται των θεότητων τούτων δώδεκα.

- I). Ζεύς, ή βασιλεύς των θεών, έχων προς αϋτούς, εν λόγω οι επί γης βασιλείς προς τους λαίπους άριστους ή έφορος ίλιως του Ούρανού.
- II). Ηρα, ή σύζυγος του μονάρχου των Ούρανων ή πρώτη των θεωνών, και συμμέτοχος του υπεράτου αϋτου κράτους. Η Πίλιος ακολουθεί τας διαταγάς αϋτης, οι Άνεμοι και οι ποταμοί υπακούουσιν εις την πρώτην ήτοι (Ά. Σ. 239 και έπ. Φ. 334 και έπ. Ι. 26). Καθώς ή Ζεύς ήτον ή των ανώρων προστάτης εν γενει, ούτω ή Ηρα των γυναικίων.
- III). Ηοσειδών, ή έφορος της Γης, ή κύριος της θαλάσσης.
- IV). Αήμητρα, ή θεά της γεωργίας.
- V). Έστρα, ή προστάτης του οικιακού βίου.
- VI). Ηφαιστιας, ή θεός του πυρός και των τεχνών.
- VII). Αθηνά, προστάτης των τεχνών και ίλιως των γυναικίων τεχνών: περιποίητος επί συνείσε και εξείσε, μάλιστα εν πολέμω.
- VIII). Απέλλων, προστάτης ίλιως των τεχνοντιών τεχνών, δλετήρ των άγρίων ή επιβάθων ζώων, κύριος της ζωής και του θανάτου, Ιατρός.
- IX). Άρτεμις, θεά της άγραι, κυρία των ζώων, και του θανάτου των γυναικίων.
- X). Έρμης, θεός του πλούτου, της σωματικής και διανοητικής εξείσεως, της εύχλωτίας.
- XI). Άρης, θεός του πολέμου.
- XII). Αφροδίτη, θεά του έρωτος.
- Η Ομηρικη Θεογονία διαφέρει εις πολλά της Ησαϊδικης. Ο Όμηρος δεν θεωρεί τον Ούρανόν ως προκάτοχον του Κρόνου, ή του Διός: δεν λέγει τους Κελιωπαρ ούδε υίους του Ούρανού, ούδε δημιουργούς του κρανού. Εκ των Έκατογγελίων αναφέρει μόνον τον Βορέων, και ταυτον ούχι ως υίον του Ούρανού, αλλά του Ηοσειδώνος. Παρ' Ομηρω ή Ζεύς είναι προϊύστερος, ούχι νεώτερος υίος του Κρόνου. Ο Κρόνος δεν καταβροχθείε τέ τέκνα του, τα όποια εξ έναστίας συζήσιν μετ' αϋτου. Μετ' την πτώσιν του Κρόνος και οι λοιποί Τιτάνες είναι μιν εις την Γάρταρον, αλλά τιμωμένοι πάντοτε και Ισχυροί.
- Κατά δε την Όρφικην Θεογονίαν, πρώτος πάντων άναφέρεται ή Χρόνος, μετ' δε τουτον ή Αΐθρη και τή Χάος. Έπειτα δε παρίσταται ή πρωτογενής θεός Ψάνης, ή Ίρις, ή Παικισπαιός, ή γεννήσας την Νύκτα, ήτις παράγαγε τον Ούρανόν και την Γην, τον Ίλιον, και την Σελήνην, ήτις καθ' Όμηρον ή Ζεύς έχει ένα μόνον προκάτοχον, καθ' Ηοισδον δύο, κατά δε τον Όρφικόν, πλειότερους. Διαφέρει δέ ή Όρφικη μυθολογία και ως προς τους απογόνους του Διός:

της, ίσως σχεδόν τη αποθεώσει, οίοι ή Μενέλαος, ή Ραδάμανθος, και άλλοι πολλοί ήρωες. Αντικείμενα δε ήθικης μυθολογίας αποκαλούμεν τας προσωποποιήσεις των διανοητικών δυνάμεων, των ψυχικών συγκινήσεων, των τυχών του ανθρώπου, των άρετών, των κακιών κ. τ. λ. οίον Πίης, Πηνημοσύνη, Πειθή, Πόνος, Τύχη, Μοίρα, Πλούτος, Θέμις, Χάριτες, Φόνος, Μάχαι και τα τοιαύτα. Από του συνόλου των κατά μικρόν αναπτυχθέντων των στοιχείων, διεπλάσθη αφ' ενός ή θεογονία της Έλληνικης μυθολογίας, ήτις άρμησε μιν από τινων κοσμολογικών ιδεών, αλλά τάχιστα παρετέτακτο εις καθαρώς προσωπικιάς γενεαλογίας και σχέσεις, αφ' έτερου ή ιεραρχία της μυθολογίας εκείνης, ή αναδείξασα υπεράτους των θεών τας καθαρώς προσωπικιάς θεότητας, τας προεδρευούσας των μεγαλύτερων φυσικών και ήθικών δυνάμεων, διατι άπαντες οι 12 μεγάλοι του Ολύμπου θεοί, και ή προϊστάμενος αϋτών Ζεύς εις την τάξιν ταυτήν υπογονται.

Οι Ολύμπιοι θεοί, ίνα δανεισθώμεν την κόμησιν του Thirlwall έλεσθιν, οι Ολύμπιοι θεοί περιστοιχίσαν τον Δία ως οίκος του όποιου ούτος άρχι ως αγαθός πατριάρχης. Ούτος όριζει τά εκάστου προσόντα, και εξελέγγει τας πράξεις εκάστου, άμύπαντες δε οι άγώνες αϋτών ούδ' επί ελάχιστον δύνανται να ελαττώσωσι τή κράτος εκείνη, ούδε να ανυπάσωσιν τήν εκτέλεσιν της θελήσεως του Διός. Οθεν ή όρμη των άλλων θεών ούδέποτε ισχύει να διαταράξη την έσωτερικήν γαλήνην της ψυχής του. Το φοβερόν νεύμα δι' ού επικουροί τά δόγματα αϋτου, ούτε ανήλικησιν, ούτε παρκαλήν επιδέχεται. Καί ή μιν δύναμις αϋτου είναι άκατάσχετος, ή δε σοφία άκατανίκητος. Αϋτός κρατεί τά χρυσά τέλαντα, εν οίς σταθμίζονται αι τύχαι των εθνών και των ανθρώπων. Από των δύο πύλων των εις τους πόδας του θρόνου αϋτου Ιστασθησιν ήδίσαν ή επώδυνον την υπαρέν των θνητών. Αϋτός ίδρυσε την αΐδιον των πραγμάτων τάξιν και την άμετάβητον αλληλουχίαν των γεγονότων, εις ήν υποτάσσειται και αϋτός. Οι νόμοι οι άνθρωπιοι από του κράτους αϋτου παράγουσι τή ίδιον κύρος: οι βασιλείς της γης από της χειρής αϋτου λαμβάνουσι τή σκληπτρον: αϋτός είναι ή προστάτης των κοινωνικών δικαίων, ή έφορος της των συμβολαίων εκτελέσεως, της των όρκων τηρήσεως: αϋτής τιμωρεί την προδοσίαν, την υβρίν, την εμψότητα, ή ξένος και ή ίκέτης διατελοσθιν υπό την ίδίαν αϋτου προστασίαν: ή φραγμός της οίκιας άκυβηταί εις την φύλαξιν αϋτου. ή δ' αποποίησις ή καταχρησιν της φιλοξενίας άδικείται δεινώς υπ' αϋτου. Άλλ' όμως ή θεός αϋτός, τή μέγιστον και ένδοξότερον των δυντων, υπόκειται, ως και αι λοιποι άλλοι θεοί, εις τά πάθη των ανθρώπων, και εις τας ανθρωπίνους άσθενείας: διότι τά υια εκείνη άσπαστά, ει και κεκατημένα τή προνόμιον της άθανάσιας, της καλλονής και της ισχύος, ει και βέσι εις τας φιλέας αϋτων αίμα καθαρώτερον του άν-

θρωπίνου, ούτε εις τας ήδονάς είναι άπρόσιτα, ούτε εις τον κόπον αισθάνονται τήν ανάγκην να καρέννυνται δι' άμβροσίας και ευγνωμόνας όσπραίνονται την κνίσσαν των θυσιών, δαας προσφέρουσιν εις αυτά οι θνητοί. Τα δε άλλα αϋτων πάθη είναι ανάλογα των κτηνωδών εκείνων άρέσειων: ή άστατος έρως, ή φθόνος, ή όργή, τή μίσος ταράττουσι πολλάκις τήν έσωτερικήν αϋτων γαλήνην: και ή ειρήνη του κράτους των Ολυμπίων θεών διακινδυνεύει ένίοτε υπό στάσεων και συνωμοσιών πλεκομένων κατά του ήγεμόνος αϋτου. Αϋτός ή Ζεύς δεν είναι πάντοτε άδιάφορος εις τας ερίδας εκείνας: πολλάκις δε διχοστατεί την γνώμην, άπατάται υπό τεχνασμάτων, τυφλοϋται υπό των επιθυμιών, και παρεκτρέπεται υπό της όργής εις βίαν άγενή. Τα Ομηρικά έπη δεν εικονίζουσι κατά τον αϋτον πάντοτε τρόπον την σχέσηιν του υπεράτου των θεών προς την Μοίραν: και ίσως ό ποιητής δεν είχεν εύκρινή της σχέσεως ταυτης έννοιαν: διότι παρ' αϋτω συνήθως μιν ή Ζεύς επιβάλλει τήν θέλησιν αϋτου εις την Μοίραν, ένίοτε όμως φαίνεται ούδεν άλλο ή ύπηρέτης άπλοός ανάγκης άπαραιτήτου, την όποιάν ματαιώς ζητεί να διαφύγη.

Τή πεπρωμένον των Έλλήνων διαφέρει ουσιαδώς του δόγματος, τή όποιον εμβολιαζόμενον εις τά πνεύματα λαών βαρβάρων, άγρίων και ήδυπαδών, όπλίξει μιν αϋτούς εκ διαλειμμάτων δια προσκαιρου παραξισμού άνδρίας, συνεπάγεται όμως τή ύλθενον τούτο άποτέλεσμα, ότι, έμμε παρελθόντος του παραξισμού εκείνου, περιπίπτουσι πάλιν εις άπάθειαν, καθιστώσων αϋτούς ανικάνους να δράσωσι εις τας συνήθεις του βίου περιπετείαις. Τή δόγμα των Έλλήνων προέκυπτεν από των φυσικών αϋτων θεωριών περί της εμφανούς εύρυθμίας του κόσμου τούτου, περί της άσθενείας του ανθρώπου, και περί των άποτελεσμάτων, τή όποια αίτια κρούει και ανεξήγητα δύνανται να έχωσιν εις τή διαγωγήν αϋτων και τήν έπιτυχίαν. Δεν ανεπλήρου δέ παρ' αϋτοις την άνδρίαν, ούτε έχρησιμευον ως πρόφασις άδρανείας. Καί ένέπνεε μιν αϋτοις καρτερίαν εν τή δυστυχία, αλλά σώαν κατέλιπε τήν δραστηριότητα αϋτων, ένόσω είχον τήν έλπίδα να άποφυγώσι δια της συνέσεως ή της ενεργείας αϋτων τας έπιπλεμμένες συμφοράς. Δεν άπέτρεπε δέ αϋτοις και από του να επικαλόνται τήν συνδρομήν των θεών. Άλλως τε οι μάκαρες του Ολύμπου δεν άπηξίουσιν να αναμιγνύνονται και οίκθεν εις τή πράγματα των ανθρώπων, γενεώς ύποδεεστέρας και άτυχοσύς (Ά. Ρ. 416. — Όδυσ. Σ, 130). ήτις όμως, ήνωμένη ούσα μετ' αϋτων δια των δεσμών της συγγενείας, έδωρείτο άξία πολλάκις μιν της συμμαχίας αϋτων, άείοτε δέ της συμπαθείας. Ο Ησαΐδος λέγει α μάτην ανθρώπων τε θεών τε. » Καί επήκουσιν μιν οι θεοί, των προσευχών, αλλά ούδεις ήδύνατο να καυχηθή ότι νέμεται άσφαλώς τήν εϋνοιάν των, ή έναρετώτερος των ήρώων δεν

όποιας ἐμετάλλευσαν τὰ πλούσια χρυσαυχεῖα (H. ραβ. II, 41, VI, 47).

Ἐν γένει δὲ τὰ πολυτελῆ καὶ κομψὰ τῆς τέχνης ἔργα, ἂν ἐξείθω τὰ δώματα τῶν ἀρίτων καὶ τῶν βασιλέων (Ὀδυσ. II, 81 καὶ ἐπ.), ἤρχοντο. ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς, Ὁ Ὀμήρῳ λ. γ. τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ παλῦτος καὶ πολυγλυφῆς (Il. A, 11 καὶ ἐπ.). ἦτο ὄσον τὸ ὅποιον ἐλάβεν ἀπὸ τὴν νῆτον Κύπρον Ἀσίτι ἢ ἐγγύθιος βιθυνικῆς καὶ τεχνουργίᾳ δὲν εἶχεν ἐτι λάβει ἱκανὴν ἐπίδοσιν· τοῦτο ἐξάγεται μάλιστα ἀπὸ τῆς πολλῆς τιμῆς ἣτις ἀπεδίδοτο εἰς τὸν τέκτονα. Ὁ τέκτων λογίζεται ἴσος τοῦ ἐκτροῦ τοῦ αἰδοῦ καὶ τοῦ μάντιος, καὶ ζητεῖται πολλὰ καὶ πόριον ὡς αὐτοὶ (Ὀδ. P, 386). Ὁ υἱὸς τέκτωνος ἐπισήμου δὲν ἀναμνησκῆται εἰς τὸν κοινὸν τῶν στρατιωτῶν ὄμιλον, ἀλλὰ κατατάσσεται μετὰ τῶν ἀρίτων (Il. K. 61). Τὴν δὲ τέχνην ταύτην ἐπαγγέλλονται οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἡγεμόνων, ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Ἱκεΐος. Δὲν ἦτον ὁμοῦ καὶ εἰς ὄλις νηπιῶδῃ κατάρτασιν ἢ ἐπιγύροσ τεχνουργίᾳ, ἰδίως ἢ οἰκοδομικῇ. Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ εἰρησπία τῶν εἰς Μυκῆνας καὶ ἀλλὰ γὰρ εὐερέντων μνηστῶν, τὰ ὅποια, φέροντα ἴδιον ἑλληνικὸν χαρακτήρα, προδήλως ἀνατρέχουσιν εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς χρόνους. Τὰ εὐρύχωρα ταῦτα οἰκοδομήματα ἦσαν ἐσθῆν μὲν κεκαλυμμένα ὑπὸ πλανῶν μεταλλίνων, ἐξῶθεν δὲ πολυτελῶς κοσμημένα ὑπὸ μαρμάρου ἐξηγιμένου ἀπὸ λατομῶν κόρη καυκίμων, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐργασίμων ὡς τάφοι, ἐπειτα δὲ ὡς θησαυροί.

Ἡ μάλλον ἀσκουμένη ἐπὶ τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων τέχνη, ἦτον ἢ πολεμικῆ ἤτις εἰκονίζει πιστῶς, περὶ τὸν καταρτισμὸν αὐτῆς, τὴν ἐπικρατοσάν, καὶ ἢ ἄλλαν τὴν κοινωτικὴν, ὑπεροχὴν μὲν τῆς ἀτομικῆς ἐεργασίας, ἔλλειψιν δὲ πάσης πενίτης καὶ ἀσπίδας τῶν κατ' ἴδιον θελήσεων πρὸς ἕνα κινῶν σκοπόν. Ἡ ὄλη τοῦ πολέμου κρίσις ἐξήρτα ἀπὸ τὴν ἀνδρῶν καὶ τὴν ἐπιθετικῶν τῶν ἀρχῶν, τῶν ἠρώων, ὅτεν αὐτῶν μάλιστα τὰ ἔργα περιγράφει ἀκριβῶς ὁ ποιητὴς ὁ δὲ ἀκρούς τῶν στρατιωτῶν ὄμιλος ὄστις σὺδὲ εὐρύθμος, οὐδὲ στοιχεῖον ἐπορεύετο, ἀλλὰ φύρδην ἐμάχεται, μακρὸν συνετέλει εἰς τὴν ἐκθῆσιν τῶν ἀνῶνα; ὅτεν τὰ περὶ τῶν γενικῶν συμπλοκῶν παραλείπονται ὡς τῶν ἀμνημονεύτα. Ἐκάστος ἦως ἔφερα συνήθως, ὡς ὅπλα μὲν ἀμυντικὰ ἀσπίδα ἢ πάκκος, ἦτοι ἐπιμήκη (θυροὶς) ἦτοι εὐκυκλὸν κράνος ἢ κέρυον ἢ πῆληκα ἢ τσουφάλειαν, ἐτι δὲ θώρακα καὶ κνημίδας ὡς ὅπλα δὲ ἐπιθετικά, δύο δάρατα, ἔγχρῃ ἢ ζυστά, τὸ μὲν πρὸς τὸ βάλλειν, τὸ δὲ πρὸς τὸ πλήττειν, ἐτι δὲ μακρὸν ξίφος ἢ φάσανον ἢ ἀσπ. καὶ μικρὸν μάχαιρον. Προήλαυε δὲ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ ἀμακτος ὑπὸ δύο ἴππων φερόμενου καὶ δυναμένου νὰ δεγθῇ ἐπὶ τοῦ δίφρου αὐτοῦ δύο ἀνδρας, τὸν παραίθετον, ἦτοι τὸν κυρίως ἀγωνιστήν, καὶ τὸν ἡνάγαρον. Ἐνίστα ὄμως ἐμάχετο καὶ περὶ ἄλλῃ, ἄλλῃ ἔχων πάντοτε πλησίον τὸ ἀρμά, ἱνα ἐπὶ εὐθείᾳ ἐπ' αὐτοῦ, καταδιώξῃ ἢ ὑποχωρήσῃ. Οἱ πολλοὶ στρατιώται, οἱ περὶ πάντοτε μαχόμενοι, οἱ λεγόμενοι πρυεῖς (Il. A, 49

M. 77) ἔφερον ἀνάλογα τῶν ἠρώων ὄπλα, ἀλλ' ὄχι τοσοῦτον ἐντέλη, οὐδὲ τοσοῦτον πολυτελῆ. Οἱ δὲ τοξόται ἦσαν εὐαριθμοί. Ἐὰς ὄπλα κατασκευάζοντο ἐκ γαλκῶν, οὐχὶ ἐκ σιδήρου τοῦ ὅποιου ἢ ἐπὶ τούτῳ γρήσις εἶναι μεταγενέστερα καὶ ὑπομνησται ἦδη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παισίδου (ἔργα καὶ ἡμέραι I. 130—140). Τὸ δυσχερέστερον μέρος τῆς πολεμικῆς τέχνης ἦταν οἱ πολιορκιαί. Εἰς τὴν παναρχαίαν καὶ προηγουμένην τῶν ὀμηρικῶν χρόνων ἐποχῆν, αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι ἐκτίζοντο, ἕκα πλατῆρας ἀσφαλείας, ἐπὶ δυσπροσπίτων πετρῶν καὶ ὑψημάτων. Πρωύτερον δὲ, ἀπὸ ἢ βιθυνικῆς καὶ ἄσπαι αἱ κοινωτικαὶ ἀγέσεις ἐλάβον ἐπίδοσιν τινα, αἱ πόλεις κατακρίσθησαν εἰς τὰ περὶ ὄμιλλῶτα πεδία, καὶ ἦταν συνειθέτησαν μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ ἀσπίδας, τὸ δὲ ποῖον ἀπετέλεσον ἔκτοτε τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν, ὡς συνέθη εἰς τὰς ἡγεῖας, τὰς Ἀθήνας, τὸ Ἄργος κλπ. ἢ ἐμαρτίσθησαν ἀπὸ αὐτοῦ, ὄλις ἐγκαταλειφθέντες, ὡς συνέθη εἰς τὴν ἴλιαν (H. ραβ. VI, 88), εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Κρητικῆς Ἰδης Σαΐψιν (Strab. II, A, 2 § 52), εἰς τὴν Μαντινεΐαν, τὸν ἐν Ἀρκαδίᾳ ὄμιλλον, τὴν Νόνικρον, τοὺς Λουσοῦς (H. ραβ. VIII, 12, A. 13, 2, 18, 3), τὴν ἐν τῷ Παρνασσῷ Ἀνακίρειαν (H. ραβ. X, 6, 2, Strab. Θ, Γ, 3) καὶ ἀλλὰ γὰρ. Ἡ ὀμηρικὴ ἐποχὴ παρῆσι τὴν δευτέραν ταύτην τῶν πόλεων περίοδον, ἀλλ' εἰκοθεῖ αὐτὰς οὐδὲν ἦττον τετειχισμένας. Τοιοῦτων ἦταν τὸ Ἴλιον καὶ ἢ τῶν Φαϊάκων πόλις (Ὀδ. Ζ, 10) καὶ ἢ τειχιόσσα Τίρυνς, καὶ αἱ ἐπτάπολις θῆβαι (Il. A, 406 καὶ ἐπ.). Τοιοῦτων τειχῶν ἢ ἄσπαι ἦταν δυσχερεστάτη καὶ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, πολὺ δὲ μάλλον ἐπὶ τῶν ἠρωϊκῶν. Ὁδεν τῆς μὲν Τροίας οἱ Ἴλλῆνες δὲν ἐγένοντο κύριοι, κατὰ τὴν μῦθον, εἰμὴ δι' ἀπάτης, τὰς δὲ ὀμῆας δὲν παύλασαν οἱ ἐπίγονοι εἰμὴ διότι οἱ θεοὶ συνεβούλευσαν εἰς τοὺς πολιορκουμένους νὰ παραδοθῶσι.

(*) Περὶ τοῦ ζήτηματος εἰ τὸ ἀρχαιότερον τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως εἶδος, οἱ ἀρχαῖοι ἦσαν διηρημένοι ὁ μὲν Πίνδαρος ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης. ἐτι δὲ μάλλον οἱ Ἀλεξάνδρινοι θεωροῦν τὰ ὄρικὰ καὶ τὰ τοῦ Μουσαίου ποιήματα προγενέστερα τῶν ὀμηρικῶν. Ἄλλ' ὁ Ἡρόδοτος

ποῆσας, διότι ἐξέρεπέυσε τὴν πρακτικὴν τοῦ ἠρωϊκοῦ ἐκείνων ἔθνος διανοητικὴν χρῆσιν· δι' αὐτὸ δὲ τούτο καὶ ἐπατήρησε, ἐπὶ πλείστον εἰς τὸν ὄμιλον αὐτοῦ βίον καὶ τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων παρήγαγεν. Ὁ αἰδοὺς ἐφάλλεν ἐν ταῖς πανηγύρεσι καὶ ἐν ταῖς ἐπαιτείαις, ὑπὸ τῆς τετραχόρδου λύρας ἐνίστα συνοδουόμενος, τὰ κατορθώματα ἢ τὰς τύχας τῶν ἠρώων, μάλιστα δὲ τὰ νεώτερα, ὡς ὀλιγώτερον τοῖς ἀκραταῖς αὐτοῦ γνωστά. (Ὀδυσ. A, 351 καὶ ἐπ.). Καὶ εἶχε μὲν προγερούς εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ πολλὰς ὄδας, εἴτε ἰδίας, εἴτε ἀλλοτρίας, εἶχε δὲ καὶ τὴν τέχνην τοῦ καινοποιεῖν τὰς ἦθη τετριμμένας. Ἐνετέθεν, οὐ μόνον ἰδιάζον ἐπάγγελμα ἀπετέλει τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πλείστον ἐτιμῶτο, ὡς ἐξήζηται ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσειᾳ ἀναφερομένων φημίου καὶ Δημοδόκου, καὶ τοῦ ἀνάουμου αἰδοῦ, εἰς δὲ ἀνετέθη ἢ ἐπαγρύπνησις τῆς πίστεως τῆς Κλυκαυμνήστρας (Ὀδυσ. A, 153 Γ, 267. Θ, 490. ψ, 330), ἐν δὲ τῇ Ἰλιάδι (I, 186 καὶ ἐπ.), αὐτὸς ὁ

ποῆσας (B' 53) ἐτι οἱ ποιηταὶ οἱ λεγόμενοι ὡς προγενέστεροι τοῦ Ὀμήρου καὶ Παισίδου ἦταν μεταγενέστεροι αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος (De Nat. Doct. I, 38) καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ταιούτα ἐπέσειεν.

Ὁ Ὀμηρὸς οὔτε Ὀρφέως, οὔτε Μουσαίου μνημονεῖται ἢ δὲ ἀρχαιοτάτη μῆτις τοῦ Ὀρφέως ὑπάρχει παρὰ τῷ ποιητῇ Ἰδύκῳ (B' 61).

Ἐκ τῶν νεωτέρων μέχρι μὲν τινος πάντες ἐπέσειον ἐτι τὰ τῶν ποιημάτων ἐκείνων, εἶναι προδήλως μεταγενέστερα, τινὰ δὲ μῶς ἀρχαιότερα τῶν ὀμηρικῶν ἀλλ' ἦδη ἐὰν ἀκριβεστὴς μελέτης τοῦ τε βίου αὐτῶν. καὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους, συμφωνοῦσι πάντως ἐτι καὶ αὐτὰ τὰ εἰς αὐτῶν ἀρχαιότερα δὲν εἶναι προγενέστερα τῆς ἑκατοτατηροῦς, ἴδιως δὲ ἐκ τῆς συγγραφῆς τῆς ὀφικῆς θεογῶνις μὴ τὴν ἡσιδικὴν, καὶ ταύτας μὲ τὴν ὀμηρικὴν, περὶ τῆς καὶ ἀνωτέρου ἀσκητικῆς εἶναι.

Ἐτεροι ὄμιλος πάλιν καὶ ἰδίως ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Ἑρμῆος, ἐπείσεσαν ἀνεκράτης τῶν εἰς τὸν Ὀρφέα καὶ Μουσαίου ψευδῶς ἀποδοθέντων ποιημάτων, ἐτι ἢ ἱερτικῆς ποιήσεως, ὡς εἶδος, εἶναι προγενέστερα τῆς ἐπικῆς. — Ἄλλοι δὲ, ὡς ὁ Γράτιος, θεωροῦσι ταύτην ἀρχαιοτέρα.

Ἡ τελευταία αὐτῆ γνώμη φαίνεται ὀρθότερα, διότι ἢ λατρία τοῦ ὑπεράτου ὄντος καὶ τῶν δυναμένων, ὄσα τὸ ἐκπροσωποῦσι, εἰμπεροῖ τῶν τοῦ νὰ ἦναι τὸ πρῶτιστον ἀντικείμενον τῆς ποιητικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράσεως, ἀλλὰ τοῦτο, ἐταν ἢ ὀρθητικὰ ἀποτέλλῃ ἐκκρατέατον, ἐν ὄρμῃ τὸ ἐπικρατέστερον, στοιχεῖον τοῦ ἑθνικοῦ βίου. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ λ. γ. ἔθνη ἢ πρῆτη ποιῆσις ὑπερῆεν ἢ ἱερτικῆ, παρὰ δὲ τῶν, ὡς παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, καὶ ἢ μόνη. Ἀλλὰ διότι; διότι εἰς τὰ ἔθνη ἐκείνα τὸ ὀρθητικὸν ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἐπικρατέστερον στοιχεῖον τοῦ ἑθνικοῦ βίου, ὡς ἐτι ἔκαστος ὁ βίος αὐτοῦ κατὰ τὸ ὀρθητικὸν ἐββυθμισθη. Εἰς τὴν ἀρχαίαν δὲ μῆτις ἑλληνικῆς συνέθη τὸ ἐναντίον· τὰ ὀρθητικὸν ἐββυθμισθη κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον· οἱ θεοὶ ἔλαβον τὸ σχῆμα, τὰ πάθη τὰς ὀρέξεις, τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων· διότι ὁ ἀνθρώπος ἐθεωρήθη ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ὀρθητικὸν τοῦ κόσμου ὄν, ὡς ἐτι ἐββυθμισθη ἐτι αὐτῆ ἢ ὄδῃ δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ἄλλο εὐγενέστερον τύπον. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνικοῖς, ἢ ἀτομικῶς τοῦ ἀνθρώπου ἦτο τὸ ἐπικρατέστερον ἀσθήμα καὶ γεγονός. Φυσικὸν λοιπὸν ἦτο τὴν ἀτομικὸς ταῦτην, τὰ κατορθώματα αὐτῆς, καὶ τὴν τύχην αὐτῆς νὰ ὑμνήσῃ πρὸ πάντων ἢ ποιήσεως· παρὰ τοῖς ἀνατολικῶς ἢ ἐναντίας, ἢ ἀτομικῶς ἠραυκῶς ἐνωπίον τοῦ ὀρθητικῶς ἀσθήματος, φυσικὸν βρα ἦτο τὸ αἰσθητικὸν τοῦτο νὰ γίνῃ τὸ πρῶτιστον, καὶ εἴσοτε τὸ μόνον τῆς ποιητικῆς ἐκφράσεως ἀντικείμενον.

Ἀχιλλεὺς δὲν ἀπαξιοῖ τὰ ἄδη κλέα ἀνδρῶν, ὑπὸ φάρμιγγος συνουδουόμενος. Καὶ ἀσπλίαν δὲ τινα, δμολίαν τῆς τῶν κηρύκων, ἐνεμέτο, ὡς φαίνεται, ὁ αἰδοῦς (Ὀδυσ. X, 341 καὶ ἐπ.). Ἡ μὲν ἢ μουσικὴ δὲν ἦτο πάντοτε ἀπλοῦν τῆς ποιήσεως παρακολούθημα, ἀλλ' ὕπηρχεν ἐκτοτε ἐν τῇ ἑλλάδι ὡς τέχνη αὐτοτελής, ἀθῆλον, οὐδὲ γνωστὸν εἶναι, ἐν πρῶτοις νὰ θεωρηθῶσιν ἐξαιρέσεις τῆς συνήθους ἐκείνης αὐτῆς χρήσεως, τὰ μέλη τῶν αἰλῶν καὶ συρίγγων, ὄσα κατὰ τὸ Κ. τῆς Ἰλιάδος, 3, ἀντήχον ἐν τῷ Τρωϊκῷ στρατοπέδῳ. Συνεχῶς δὲ συνεδουάετο μετὰ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς, ἢ εὐρυθμος, καὶ εὐστροφος, καὶ ἐπίχαρις ὄρχησις, τῆς ὁποίας ἢ τε ἀσκητικὴ καὶ ἢ θέα συνεδέετο μὲν βεβαίως μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος ἐκείνου αἰσθητικῶς τοῦ καλοῦ, τοῦ βραδύτερον ἐν τῇ γλυπτικῇ ἀποκαλυφθέντος, πλείστον δὲ ἐπενήρησεν εἰς τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν.

Ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν περιγραφῶν δὲν ἐξάγεται σαφῶς, ἐν ἢ ἀρχαιότατη εἶχε λάβει ἐπὶ τῶν χρόνων ἐκείνων καλλιτεχνικὸν τινα χαρακτήρα. Ὁ ποιητὴς ἀναφέρει μὲν δώματα περικαλλῆ, ἀγλαὰ, ἀξία, μαρμαίροντα, ὑπερφέα κτλ' ἀλλὰ πολὺ συνεχιστέρον μνημονεῖ τῶν ἐκ πολυτίμων μετάλλων κοσμημάτων αὐτῶν, ἢ τῶν καλῶν αὐτῶν ἀναλογιῶν (Ὀδ. A, 72, H, 83, Il. P, 21 καὶ ἀλλὰ γὰρ). Τὰ οἰκοδομήματα, εἰς τὰ ὅποια ἤρχισαν νὰ ἀναφαινῶνται τὰ πρῶτα τῆς τέχνης ἔχνη εἶναι, τὰ δώματα τῶν ἀνάκτων, οἱ ναοί, οἱ θησαυροὶ καὶ οἱ τάφοι. Τὰ πρῶτα διεκρίνοντο οὐ μόνον ἐπὶ τῷ κόσμῳ τῶν μεταλλίνων αὐτῶν παραστάδιον, πύλων κλπ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ εὐρυχωρίᾳ αὐτῶν καὶ εὐχερστῆς. Οἱ δὲ ναοί, ὡς φαίνεται, ἦσαν ἐπιστεγασμένοι τοῦλάχιστον ἐν μερεῖ (Il. A, 39). B. 549, καὶ Ὀδ. H, 81)· πολλοὶ, ὡς ὁ ἐν Ἀελοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος (λαῖνος οὐδὸς, Il. I, 404), περιέχον μεγάλους θησαυροὺς, ὁ δὲ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ ἐν Τροίᾳ, εἶχε καὶ ἄδουτον (Il. B, 448)· αἱ πύλοι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Τροίᾳ, ἀνάγοντο ὑπὸ τῆς ἰερείας, εἰς τοὺς ἐπὶ προσφορῇ προσερχομένους· καὶ ἐν γένει εἰς τοὺς ναοὺς οὐ μόνον οὐσία ἐτελοῦντο, ἀλλὰ καὶ ἀναθήματα κατατίθεντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀναθήματα ταῦτα συνέλεινο ἐκ πέπλων καὶ ἄλλων καλλιτεχνημάτων, δεσμένων ἀπάντων προσφιλῶν ἀπὸ τε τῆς ὑπεχειρέσεως καὶ τῆς ἀτυμοσφαιρικῆς ἐπιχρείας, καὶ ἢ κατασκευῆ τῶν ναῶν πρὸς τὴν χρῆσιν ταύτην μεληρήσθη. Πολλοὶ τάφοι ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἀναφέρονται ὡς ἀνατρέχοντες εἰς τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους, οἱ δὲ πλείστοι ἐν εἶδει ἠρώων, ἐχόντων νείκεον ἐπικροδομημένον· ἀλλ' οἱ ἀρχαιοτάτοι ἦταν ἀπλῶς τύμβοι μετὰ ἀφελούς σήματος (Il. N, 336, ψ, 255 καὶ ἐπ.) ἢ ἐπισωρευθέντων λίθων (Il. Ω, 797)· Περιψοῖσι δὲ ἦταν, ὡς καὶ οἱ ναοί, ἢ καὶ ἐν τῷ μέτῳ ἴεροῦ ἄλλους ἐγειροντο (H. ραβ. 5, 24, 7, 8, 24, A, Il. B, 506). Οἱ προμνημονευθέντες θησαυροὶ (εἰς Μυκῆνας, εἰς Ἀμύκλας, εἰς Ὀρχομενὸν, εἰς Φάρασον) ἦταν οἰκοδομήματα κωνοειδῆ. Ἐν τῇ Ὀδυσσειᾳ δὲ (Z, 266), καὶ αἱ εἰρηραὶ φαίνονται λιθοστρωτοί.

Μάλιστα ἀμφισβητούμενον ζήτημα εἶναι τὸ περὶ

της καταστάσεως της επιχορηγίου γλυπτικής τέχνης επί των Όμηρικόν χρόνων και τὸ περί της ἀρχῆς καὶ ἐπιδόσεως της τέχνης ταύτης. Ὁ Όμηρος ἀναφέρει κρατήρας τεχνικώτατα τετυγμένους (Ιλ. Γ. 270. ψ. 741. Ὀδ. Γ. 203), δέπτα περικαλλῆ (Ιλ. Α. 631. Π. 225, ψ. 196), θρόνους φαεινοὺς, σιγαλέοντας, ζεστοὺς, δαιδαλέους (Ὀδ. Ε. 811. Π. 408. Ρ. 32). Τὸ σάκος τοῦ Ἀχιλλέως περιελάμβανε ποικίλα προσώπων συμπλέγματα (Ιλ. Σ. 479 καὶ ἐπ.). Τὸ δὲ ἴδιον τοῦ Ἀλκινόου ἐφύλαττον κύνας χρυσοί, ἐφώτιζον δὲ γρύσειοι κούροι, κρατούντες εἰς χεῖρας αὐτῶν δάδας (Ὀδ. Π. 91 καὶ ἐπ.). Ἡ Θεανὸν κατέθεθεν εἰς τὰ γούνατα τῆς Ἀθηνᾶς τὸν ἀνατελέντα τῆ θεᾶ ἐκείνη πέπλον (Ιλ. Ζ. 302 καὶ ἐπ.), ἅρα ὑπῆρχον καὶ θεῶν ἀγάλματα· προσεπικυροῖ δὲ τὴν εἰκασίαν ταύτην μέχρι τινὸς καὶ ἡ φράσις ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κείται. Τελευταῖον αἱ πωζόμενοι λέγοντες τοῦ ἐν Μυκῆναις ἠγαυροῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Όμηρος ἀνομάζει τινὰ τῶν καλλιτεχνημάτων ἐκείνων ἔργα τοῦ Ἰφαιστου, τινὰ δὲ σαφέστερον φοινικικά. Ἐν γένει δὲ ἀπίθανον φαίνεται, ὅτι ἦσαν προϊόντα Ἑλληνικῆς τέχνης, διότι τὰ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἀναφερόμενα ἀρχαιότατα ἀντικείμενα τῆς λατρείας, τὰ ὅποια ἦσαν μὲν βεβαίως τὰ πρῶτα τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς δοκίμια, δυσκόλως δὲ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀρχαιότερα τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων, ἦσαν πολὺ ἀνεπιτηδείωτα τῶν ὑπὸ τοῦ Όμήρου μνημονευομένων τεχνουργημάτων. Παρεκτός τούτου ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐξάγεται καὶ ὑπὸ πάντων ἠμολογεῖται, ὅτι ἡ θαυμαστὴ ἐπίδοσις ἦν ἐλαβε βραδύτερον ἢ Ἑλληνικῆ τέχνη, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα μεγάλης τινὸς μεταβολῆς, ἐν τῇ ἴη ἑκατ. συμβάσης, μέχρι δὲ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ τέχνη παρέμεινε νηπιώδης καὶ στάσιμος, ἀσυμπίπτουσα δὲ ἤθελε εἶσθαι μὲ τὸν χαρακτήρα τῶν Ἑλληνικῶν, ἢ τοσαύτην περὶ τὸ μέρος τοῦ ἀκινήσει, ἐάν ἀπὸ τῆς θῆς ἑκατ. ἢ ἐπιχώριος τέχνη ἤθελε προαχθῆ τοσαύτον, ὅσον ἀναφέρεται εἰς τὰ Όμηρικὰ ἐπη. Συνδέεται δὲ ἡ περὶ τούτου ἔρευνα μὲ τὴν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς γλυπτικῆς ζήτημα. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ παρελθόντος παραδόξου, τὰ ἀρχαῖα τῆς γλυπτικῆς ἔργα ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς θεοσεβείας. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἀντικείμενα τῆς λατρείας, ὑπῆρξαν βεβαίως παρὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὐχὶ εἰδωλα, ἀλλὰ σύμβολα, ἦτοι λίθοι, σανίδες, δοκίμια, πυραμίδες, κίονες, οὐδ' ἄλλοισιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν προσεγγίζοντα. Ἐτι ἐπὶ Πανστανίου ἐσώζοντο τοιαῦτα σύμβολα τῆς λατρείας (II, 9, 6, VII, 22, 4. IX. 27, 1, 40, 11 καὶ ἄλλοι). Μεγάλῃ δὲ ἐπεκράτησε συζήτησις ἀν' ἡ εἰς τὸν ἀνθρώπινον σῶμα μετασκευῆ τῶν συμβόλων ἐκείνων προέκυψεν ἐξ οὐκείας τῆς τέχνης ἀναπτύξεως, ἢ ἐξ ἐπιστάτου διδασκαλίας ἀλλ' ἴσως ἡ συζήτησις αὕτη δὲν εἶναι ἀξία τοσαύτου λόγου, ὅσον κατηνυλώθη περὶ αὐτῆς. Ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἐκτοσε τεχνουργήματα ἀνατολικά, τοῦτο καθίσταται ἀνεμφιλόλον ἀπὸ τῶν Όμηρικῶν ἐπῶν. Ἐπίσης ὅμως ἀ-

ναμφιλόλον εἶναι, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς θῆς ἑκατ. καὶ ἐφεξῆς γεννημένη ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ὁφείλεται εἰς περιστάσεις ὅπως ἐπιχώριος, ἀνεβλήθη δὲ ἐπὶ τοσαύτων χρόνων ἢ περὶ τὸ μέρος τοῦτο ἀνάπτουσι, διότι ἐνεκείτω εἰς τὴν φύσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ἢ προϊμωτάτη μὲν τελειώσις τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν πρὸς τὰ λοιπὰ άτομα σχέσεων αὐτοῦ, ἢ βραδύτερα δὲ μελέτη τοῦ ἔξω κόσμου καὶ ἀσχολία περὶ πᾶσαν ἐργασίαν, ἦτοι κατ' ἐαυτὴν βίαν, ἢτοι ἀπαιτούσαν βαρυσυνουργίαν προσηλασκειν. Ἐντεῦθεν βλέπομεν ἐπὶ τῶν Όμηρικῶν χρόνων θαυμαστὴν μὲν τῆς γλώσσης, τῶν ἠθικῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ πολιτικοῦ αὐτοματισμοῦ ἀνάπτυξιν, ἀτελεστάτας δὲ τὰς γεωγραφικὰς, τὰς ἀστρονομικὰς, τὰς τεχνικὰς γνώσεις ἢ δὲ γλυπτικῆς εἶναι μὲν ἠμολογουμένως ἐν τῶν καλλίστων προϊόντων τῆς αἰσθητικῆς, ἀπαιτεῖ ὅμως βεβαίως ὀλιγὴν προκατασκευῆν, ἦτις, ὡς ἐκ τῶν προϊομένων, ἐφαίνονται νὰ ἰσχυρῶς ἀποχρῶνται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο τοῦ καλοῦ. Τὰ ἀρχαιότερα εἰδωλα ἦσαν ἐκ ξύλου, ὅσων ὡ πολλὰ εἶδεν ἐπὶ ὁ Πανστανίας, καὶ εἰς τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν προσηλασθέντα κεφάλαια καὶ χεῖρας λίθιναι (ἀκρόλιθοι Πανσ. 8, 31, 3, 9, 4, 1) ἄπαντα δὲ ἦσαν περικεβηλημένα ἱμάτια καὶ ἄλλα συμβολικά κοσμηματα, ἐξ οἷ καὶ ὠνομάσθησαν ἀγάλματα. Ἀρχαιότατη ἐπίσης ὕλη ὑπῆρχεν ἢ ὅπτη γῆ βραδύτερον δὲ καὶ μετὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον, μεταχειρίσθησαν τὰ μέταλλα, καὶ ἐτι βραδύτερον, τὸ μάρμαρον. Ἐπιφέρωμεν ἐν τέλει, ὀλίγας τινὰς λέξεις περὶ τῆς γραφῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν πλείστων γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου, ἢ σειρά αὐτῶν, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ἀρχαιότερων μνημείων σχῆμα ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τῆς παραδόσεως ὅτι ὁ ἀλφάβητος οὗτος κατήγετο ἐκ φοινίκης· οὐδὲ ὑπάρχει τις ὁ διατόξων σήμερον περὶ τούτου. Ἀμφιβάλλεται ὅμως ἀν' ἡ γραφῆ ὑπῆρχεν ἐν χρῆσει ἐπὶ τῶν Όμηρικῶν χρόνων, ἢ δὲ ἀμφισβήτησις αὕτη ἀπεσιτισμένη δαία, διότι μετ' αὐτῆς συνεδέθη τὸ περὶ τῆς ἀρχαῖης ἀκεραιότητος τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ζήτημα. Τροπὸν οἱ ἰσχυρισθέντες ὅτι ἡ Ἰλιάς δὲν ἐποιήθη ἐξ ἀρχῆς ὡς ἐν πᾶσιμα, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Ὀδυσσεΐα, ἀλλ' ἀμφότερα εἶναι συναρμολόγημα διαφόρων ποιημάτων ἰδίᾳ πρότερον ὑπαρχόντων, καὶ πρῶτος δὲ περιφανῆς Γερμανὸς Ὀβόλφιος, ἐστηρίχθησαν κίριος εἰς τοῦτο, ὅτι ἐπειδὴ ἡ γραφῆ δὲν ὑπῆρχεν ἐν γρῆσει, τοσαύτον ἐντελῆ καὶ συμπλεγμένα ἔργα μῆτε ὑπὸ ἐνὸς ποιητοῦ ἠδύνατο νὰ συνταχθῶσιν, μῆτε νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἀφελῶς. Ἄλλοι ὅμως τινὲς καὶ ἰδίως ὁ περιώνυμος Ἀγγλος Γρότιος, ἀκαλομηθέντες ὅτι πλείστοι τῶν ἀσίδων λέγονται τυφλοὶ (Ὀδ. Θ. 65 ὅμοιος εἰς Ἀπόλλωνα 172 ἰσικ. Γ. 104), ἐτι εἰς Ἀθήνας ὑπῆρχον ἄνδρες δυνάμενοι ἐν μνήμῃ νὰ ἐπαναλάβωσιν ἀμφοτέρω τὰ ποιήματα ἐκεῖνα (Ξενοφ. Συμπίκ. 111, 5), ὅτι καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη ὑπῆρχον παραδείγματα προφορικῆς ἐπὶ πολλῶν χρόνων δια-

τηρήσεως ἐκτενεστάτων ποιημάτων, ἐφθασαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ Όμηρικὰ ἐπη ἠδύνατο καὶ ἀνεῦ τῆς γραφῆς νὰ διατηρηθῶσι, μετὰ τινῶν μόνον περὶ τὰ καθέκαστα τροπολογιών, οἷα τινόντι ἀναφέρονται πολλὰ. Οὕτω δὲ διακρινθέντων τῶν δύο ζητημάτων, παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ Όμηρικὰ ἐπη οὐδαμῶς ἀνίσσονται τὴν ὑπαρξίν τῆς γραφῆς, ὅτι τὰ ἄλλως ἄπαξ καὶ μόνον ἀναφερόμενα (Ζ. 168) ἄλλα μὲν λυγρὰ, ὑπαδεικνύουσι μᾶλλον τὴν ἐλλειψίν τῆς ἀλφάβητικῆς γραφῆς, ἢ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ἐτι αἱ ἀρχαιότερα ἐπιγραφαὶ δὲν εἶναι προγενέστεραι τῆς 40 Όλυμπ. ἦτοι τῆς θῆς ἑκατοῦ. καὶ ὅτι τὰ γράμματα τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀκατέρηστα καὶ ἀνεπιτηδεία. Ἐντεῦθεν δὲ ἀναγκαστικῶς ἐξάγεται, ὅτι ἡ γραφῆ, καὶ ἂν ὑποτελῆ γνωστὴ κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον, βεβαίως δὲν ἔχον ἐν πολλῇ χρῆσει.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο Α΄.

Διμοιούμενος ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀειποθήτου αὐτοκράτορος πᾶσιν τῶν Ἕσων Νικολάου τοῦ Α΄, ὅπως ἠγοραστήθη μετὰ τὴν τελευταίην τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἡγεμονίας συνουθεύον αὕτην καὶ διὰ μεταφράσεως τοῦ ἄρθρου ὁ ἰκονοποιήσεν ἡ Ἐφημερίς τῶν Σοφιστικῶν, ἡμερῆς πολεμίας, τὴν 13 τοῦ παρελθόντος Μαρτίου.

« Τὴν 2 (13) Φεβρουαρίου ὁ αὐτοκράτωρ ἐπαθεν ὀξυτάτην γρίπην· διὸ οἱ ἰατροὶ ἀπέστησαν νὰ διακόψῃ τὰς συνήθεις αὐτοῦ ἐργασίας· ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ὑπέκρινεν ὅσον ἔδει καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀνακαύσεως, ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ, καὶ τοι δριμυτάτου ὄντος τοῦ ψύχους, ἐνεκα στρατιωτικῆς τινος ἐπιθεωρήσεως· καὶ ἐντεῦθεν προέκυψεν ὑποτροπὴ.

« Κατὰ τὴν τάξιν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ὁ αὐτοκράτωρ ἐπρεπε νὰ μεταλάβῃ μετ' αὐτῆς τῶν ἀρχόντων μυστηρίων τὸ τέλος τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς· διὸ, εἰ καὶ ἀσθενῆς, ἠτοιμάσθη πρὸς τοῦτο· ἀλλ' ἀναπηλίσθη ταχέως τῆς νόσου, δὲν ἐδυνήθη νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν τοῦ Σαββάτου (12—24 Φεβρουαρίου). Καὶ ὅμως, καὶ τοι σφοδρῶτατος ὄντος τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἀδιακόπου τοῦ βήχους, καὶ τρομερῆς τῆς ἐκ τούτου ἀπνείας, δὲν ἔπαυε καταγινόμενος. Τὴν 17 Φεβρουαρίου (1 Μαρτίου) ἡμέραν Πέμπτην, παρατηρήθησαν συμπτώματα φρενιτικῆς· τὸ δ' ἐσπέρας, πεισθέντες οἱ ἰατροὶ ὅτι κίνδυνος ἦτο ἐφευκτός, εἶπον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐπιληρωθῇ τὰ θρησκευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, ὅ δὲ καὶ ἀπεβίωσεν εἰς τὴν πρώτην ταύτην περιόδον, ὅ δὲ καὶ ἀπεβίωσεν τότε νὰ διανυκτερεύσῃ παρὰ τῷ σεβαστῷ κούρῳ συζύγῳ· ἀλλ' οὗτος ἀνέστη διότι μόλις εἶχε

αὐτὴν ἀπὸ δεινοτάτης νόσου· ὑπεσχέθη ὅμως, ὅτι ἤθελε τὴν καλέσει ἐάν ἠσθάνετο κίνδυνον τὴν παρελάσει δὲ νὰ ἀναγγώσῃ μεγαλοφώνως τὸ Ἱάτιον ἡμῶν, ὅπερ καὶ ἐπραξεν. Ὅτε δὲ ἀπήγγελλεν ἡ αὐτοκράτειρα τὴν φράσιν ταύτην « Γεννήθη τὸ βέλγημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, » ὁ αὐτοκράτωρ ἀνέκραξε τρίς· « Πάντοτε, πάντοτε, πάντοτε! »

« Τὴν 18 Φεβρουαρίου (2 Μαρτίου), τὴν τρίτην ὥραν τῆς πρωίας, ὁ Κ. Μάνδτ, πρῶτος ἰατρός τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν εἰδοποίησεν ὅτι ἀναπόδραστος ἦτο ὁ κίνδυνος. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐζήτησε τότε τὸν πνευματικὸν του καὶ ἐξέπληρωσε πάντα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ἔχων σώας τὰς φρένας του. Ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως καὶ ἐκκρινῶς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μεταλήψεως, καὶ μετὰ τὴν θεῖαν κοινωνίαν, ἐφάνη μᾶλλον γαλήνιος. « Τώρα, εἶπεν, ἐλπίζω ὅτι ὁ Θεὸς θέλει μοὶ ἀνοίξει τοὺς κόλπους σου. » Καὶ ὁμῶς ἀπεχειρέτισε τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ, εὐλογῆσας πάντας ἀλληλοδιαδόχως, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπόντας.

« Ἡ αὐτοκράτειρα, εἰδοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Μάνδτ, ἐπέστρεψε καὶ ἔμεινε μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐπειδὴ δὲ ἐκλαίει, τὴν παρεμβῆθε ὁ αὐτοκράτωρ, παρακαλῶν ἐπιμόνως αὐτὴν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς υγείας τῆς, καὶ νὰ περιποιηθῇ ἐαυτὴν χάριν τῆς οἰκογενείας τῆς.

« Ἰλλῶν δὲ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ πιστοὶ τινες φίλοι, ὡς ὁ κόμης Ὀρλόφ, καὶ ὁ κόμης Ἀδλερόβερν, καὶ ὁ πρίγκηψ Δολγορούκης, οὓς ἀπεχειρέτισεν ἐπίσης ὁ αὐτοκράτωρ. Μετ' αὐτούς, ζητήσας νὰ ἴδῃ τὰς θεράποντάς του (valets de chambre), τοὺς ὑπρέτας του, καὶ τοὺς ἀρχαίους ἐπιλέκτους τῶν ἀνακτόρων, ἀπέτεινε πρὸς πάντας λόγους παραμυθίας. Πρὸς δὲ τὴν Κ. Ρόμνερν, πρῶτην ἀμφίβολον τῆς αὐτοκρατείας εἶπε· « φοβοῦμαι μὴ δὲν σ' εὐχαρίστητα ὅσον ἔδει διὰ τὰς πρῆς τὴν αὐτοκρατείαν περιποιήσεις σου ὅτε ἦτο ἐσχάτως ἀσθενῆς. Ἔσο καὶ τοῦ λοιποῦ δι' αὐτὴν ὅτι ἦσο καὶ ζωαντός μου, καὶ ἄσπασόν μοι τὸ ὄρατόν μου Πετεργόφ ὅταν πρωτοῦπάγῃς μετ' αὐτῆς ἐκεῖ. »

« Διατάξας δὲ μόνος τὰ τῆς κλιδείας του, παρήγγειλε νὰ ἀναγγείλωσι διὰ τοῦ τηλεγράφου εἰς Μόσχαν καὶ Βαρσοβίαν τὸν προσεχῆ θάνατόν του.

« Εἰδοποιηθεῖς ἐν τοσούτῳ ὅτι ἐφθασεν ὁ υἱὸς τοῦ πρίγκηπος Μετσκικόφ κομίζων ἐπιστολὰς πατρὸς σου, δὲν ἠθέλησε νὰ τὰς ἀναγνώσῃ εἰπὼν· « Μήπως δύνανται νὰ μὲ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὸν κόσμον; »

« Εἰς ταῦτα ἠναλώθησαν αἱ πρῶται ὥραι τῆς πρωίας, καὶ ὡς ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο ἱλαρὸς, καὶ ὡς ἂν μὴ ἔπαυε πάντες δὲ ἐθαύμαζον τὴν εὐστάθειαν καὶ τὴν γαλήνην μετ' ὧν ἀνέμεινε τὸν θάνατον. Τὴν ἐνδεκάτην, ἡ πνυὴ του ἐγένετο δυσκολωτέρα καὶ ἔπαυσε τοῦ ὀμιλεῖν.

« Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἄπας ὁ λαὸς συνέβρευσεν εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ἔδειοντο μετὰ δακρύων ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος.

« Περὶ μεσημέριον, ἀναλαβὼν τὸν λόγον, ἔστειλε

ἐγκαρδίους ἀσπασμούς πρὸς φίλον δεδοκιμασμένον καὶ πιστόν, καὶ παρήγγειλε τὸν πρωτότοκον υἱὸν του νὰ εὐχαριστήσῃ ἐξ ὀνόματός του τὴν φρουρὰν τῆς Σεβαστουπόλεως μετὰ δὲ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐξέψυξεν ἄνευ ὀδύνης καὶ ἄνευ ἀγωνίας. Ἐξηλωμένος ἐπὶ ἀπλοστάτης κλίνης στρατιωτικῆς, καὶ ἐτικεπαμένος μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ μακρύου του, εἶχε γαλήνιον τὸ πρόσωπον, οὐτινος τὸ κάλλος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐσεβάσθη καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος.

» Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος ὑπερηγάπα τὴν οἰογένειάν του ἢ το σύζυγος εἵνους καὶ προσηγῆς, πατρὸς φιλοστοργότατος καὶ ἄγρυπνος. Παμμαστὸς ἦτο ὁ οἰκειακὸς βίος του, διότι ἀπλότης μεγίστη ἐπεκράτει μετὰ τὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας. Καὶ πατὴρ, καὶ μήτηρ, καὶ τέκνα ἐρέζοντο πρὸς ἀλλή-

ἔλεπε δὲ κατ' ἐκάστην καὶ πολλάκις ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καὶ ἐπεσκέπτετο τοὺς ἐγγόνους του διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ὑγιαίνουν, φροντίζων μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας περὶ τῆς ἀγωγῆς των, ἢν τινα ἀνεθετεῖν εἰς ἄνδρας δεδοκιμασμένους καὶ πιστούς. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς, ἡ δουκίσα Λεόντυμπεργ ἐπανέλαβε τὸν ἀρχαῖον τίτλον τῆς μεγάλης δουκίσης, πρὸς δὲ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἅτινα περιποιεῖτο ἰδιαζόντως ὁ πάππος των παρευρισκόμενος πάντοτε καὶ κατ' ἐξαιρέσειν εἰς τὰ γεγυῖα των, ἀπειρήθη ὁ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐφηλιότητος.

» Τὸ ἀξιολόγον τούτο πολιτεῖμα τοῦ αὐτοκράτορος Νικόλαου δὴν εἶχε πηγὰς, τὴν πατρικὴν στοργήν, καὶ τὴν πολιτικὴν πρόνοιαν ἣθελε ἰασοφυγεῖν ἐπι μᾶλλον τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, διὰ νὰ

Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος δ' Α'.

λους ὡς ἀπλοὶ καὶ τίμιοι ἰδιῶται. Ποτὲ ἔτε ἦσαν μόνοι δὲν ἐδέχτο νὰ τὸν ἰδοῦν τὰ τέκνα του Μεγαλειώτατον, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς ἐπίσημους τελετάς.

» Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος κατέλιπεν ἐξ τέκνων τὸν διάδογον αὐτοῦ Ἀλέξανδρον τὸν Β', τὰς μεγάλας δουκίσας Μαρίαν, γῆραν τοῦ δουκὸς Λεόντυμπεργ Μαξιμιλιανῶν, καὶ Ὀλγαν, σύζυγον τοῦ διαδύχου Βυρτεμβέργης, καὶ τοὺς μεγάλους δούκας Κωνσταντῖνον, Νικόλαον, καὶ Μιχαῆλ, ἐξ ὧν οἱ δύο τελευταῖοι εἰσὶν ἐτι ἄγαμοι. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος, καὶ ἡ Μαρία, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἔχουσι τέκνα, ἡ δὲ Ὀλγα οὐχί. Πλὴν δὲ ταύτης, διαμενομένης εἰς Στουτγάρδην, ὅλα τὰ ἄλλα τέκνα καὶ οἱ ἐγγόνοι τοῦ αὐτοκράτορος κατοκοῦν μετ' αὐτοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συμπλοῖ μετὰ πάντων ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην τοὺς ἐ-

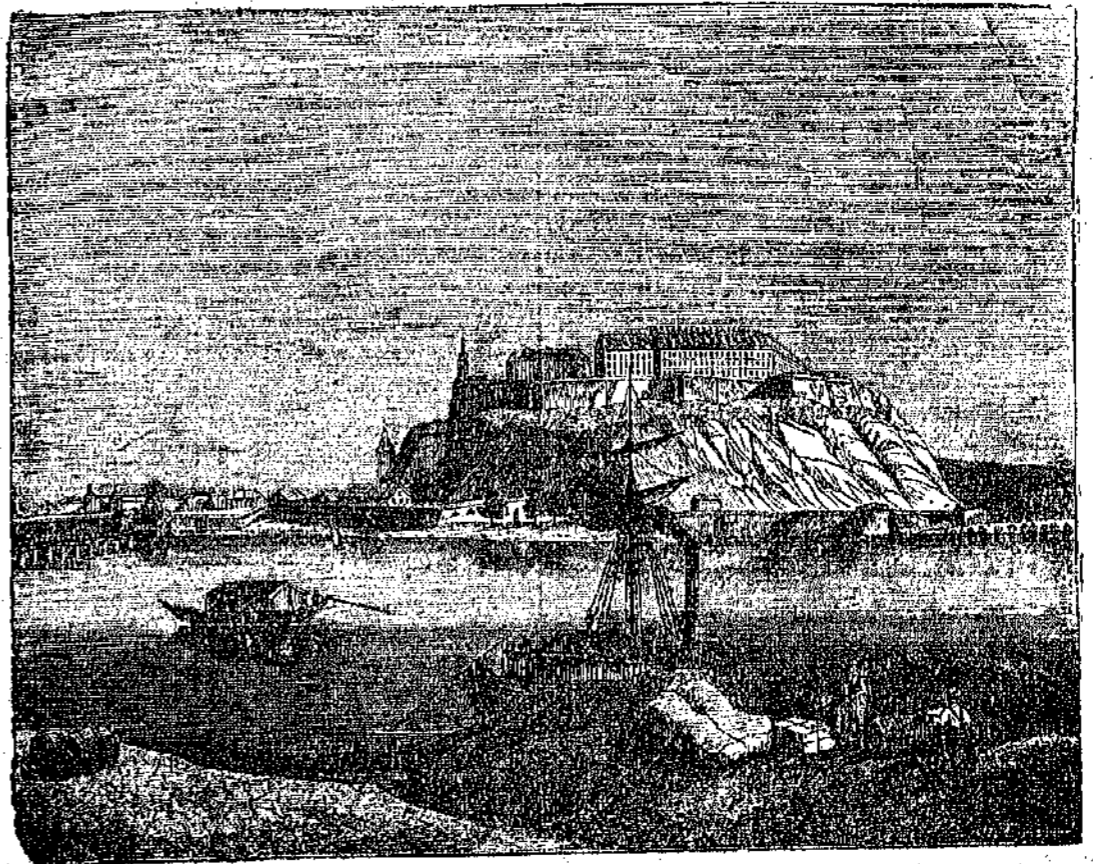
μπειδώση τὴν δυναστείαν του ἣθελε νὰ διαδεχθῇ αὐτὸν ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν του ἄνευ σπαραγμῶν, καὶ νὰ ἐξαλειφθῇ τοῦ λοιποῦ πᾶς διαταγὸς ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ διαδόχου ἣθελε τέλος πάντων νὰ περιστοιχίσωσι, ζῶντας αὐτοῦ ἐτι, διὰ τοῦ τὰ τέκνα τὸν ἀδελφόν των Ἀλέξανδρον καὶ ἐπέτυχεν. Ὅθεν καὶ οὐδεὶς ἀμφισβᾶλλει σήμερον ἐν Ρωσίᾳ ὅτι ἡ αὐτὴ ἔνωσις ὑπάρχει καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἀλλὰ, καὶ ἂν ἦτο ἀνάγκη νέος εἰς τοῦτο συνδρομῆς, ἡ γῆρα τοῦ Νικόλαου ἤθελε γορηγήσει αὐτὴν διὰ τῆς ἐπιρόφης τῆς, καλῶς ἐνοουσα ἐπὶ τῆς σεβομένη τὴν θέλησίν του ἀποδίδει τὴν καλλιστην τῶν τιμῶν εἰς τὴν μνήμην του. Καὶ ἐπειδὴ ἠέλεσε τολμήσει νὰ παρακούσῃ.

» Μετὰ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἠγάπα ὑπερ πάντα ἄλλον τῆς

σημῆν του Ἠλένην ἐπαινουμένην διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν εἰς ἐκεῖνον ἀφοσίωσιν, γῆραν τοῦ μεγάλου δουκὸς Μιχαῆλ, καὶ θυγατέρα τοῦ πρίγκηπος Παύλου τοῦ ἐκ Βυρτεμβέργης, ἀποθανόντος πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐν Πρωσίᾳ. Ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἐπεσκέπτετο κατ' ἐκαστην, ἀγαπῶν νὰ συνδιαλέγεται μετ' αὐτῆς, καὶ νὰ ζητῇ τὴν γνώμην τῆς περὶ τῶν σπουδαιοτάτων ὑποθέσεών του.

» Γνωστὰ εἰσι τὰ κατὰ τὴν νόσον τοῦ αὐτοκράτορος Νικόλαου. Μόλις ἔμαθεν ὁ λαὸς τῆς Πετροπόλεως ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἠθῆνε, καὶ συνεταράχθη ἅπας ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τὰ πάντα, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσθενείας, καὶ τὰ αἴτια, καὶ τὰς προόδους αὐτῆς, καὶ πῶς ἐσθῆθη τόσῳ ταχέως ἡ ἀναγκαιοτάτη ἐκεῖνη ζωὴ. Τοιαυτὴ δὲ ἦτο ἡ πάγκοινος θλίψις, ὅστε ἐσπευσαν νὰ ἐλθέωσιν ἐν λεπτομερείᾳ τὴν

διατήρησιν τὰ πρὸς τὴν ἰωσίαν ἀγαθὰ του αἰσθημάτων, καὶ νὰ μὴ λησμονήτῃ τὰς τελευταίας συμβουλάς τοῦ πατρὸς του. Ἰνίττετο δὲ τὰς ἐξῆς παραγγελίας εὐρισκομένης ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ φρεδερίκου Γουλιέλμου I'. « φυλάχθητι, φίλτατέ μου φρεδερίκε, ἀπὸ τῆς μανίας τῶν νεωτερισμῶν, καταστάσης τοσοῦτω γενικῆς φυλάχθητι ἀπὸ τῶν πολυαριθμῶν θεωριῶν αἰτινες κυκλοφοροῦσι μὲν ἀλλὰ δὲν ἐφαρμόζονται ἀλλὰ συγχρόνως φυλάχθητι καὶ ἀπὸ τῆς ἐναντίας ὑπερβολῆς ἣτις ἐπίσης δύναται νὰ κατασταθῇ ἐλευθρία, τῆς ἀπολυτοῦ προτιμήσεως τῶν ἀρχαίων θεσμοθεσιῶν τοὺς δύο τούτους σκοπέλους ἀποφεύγων θέλει καταρτίθῃ ἐπιωφελεῖς βελτιώσεις. φυλάττε ὅσον ἐξήρηται ἀπὸ σοῦ ἀρμονίαν μετὰ τῶν ἰβερωπαϊκῶν δυνάμεων. Εἶθε ἡ Πρωσία, ἡ Ρωσία, καὶ ἡ Αὐστρία

Πετρούπολις.

ἱστορίαν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ νὰ δείξωσιν εἰς τὸ περίλυπον πλῆθος τὰ λείψανα τοῦ ἡγέμονος του. Πόντα λοιπὸν ἐγένοντο ἄγνωστα, καὶ τὸ σῶμα τοῦ αὐτοκράτορος ἐξετέθη ἀνοικτὸν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ταφῆς του.

» Ἀποθνήσκων ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος παρήγγειλε τὴν σύζυγόν του νὰ μνηύσῃ πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς, τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας, ὅτι δὲν ἐμνησιακάκει διὰ τὴν οὐδετερότητα ἢν ἐρύλασεν οὗτος κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον χάριν τῶν συμπερόντων τῆς Πρωσίας, διότι ἴσως ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀποθῆ ποτε ὠφέλιμος πρὸς πάντας ἀλλ' ὅτι ἐξήτει ἀπ' αὐτοῦ νὰ

μὴ χωρισθῆσι πώποτε! διότι ἡ ἔνωσις αὐτῶν εἴη, καὶ ἡ ἐγγύτης τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης. » Τὴν πεφροντισμένην ἀγωγὴν τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Νικόλαου ἐτελειοποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ διὰ τῆς πείρας, προσλαβὼν αὐτὸν συνεργάτην ἀπὸ δεκαπέντε ἐτῶν. Ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἔχει καὶ νοῦν, καὶ κρίσιν ἰσθύν, καὶ εὐθύτητα, καὶ πρὸς τὴν γλυκύτητα τοῦ χαρακτῆρος κέκτηται καὶ σπανίαν σταθερότητα. Ἰνωρίζει κάλλιστα τοὺς ἀνωματικούς τῆς πολιτικῆς τοῦ δημοσίου καὶ τοὺς ἀξιοματικούς τῆς πολιτικῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ῥέπει φύσει πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον ἢ τὸν πόλεμον. ἔχει δὲ ἀνάστημα ὑψηλόν, 3.

πρόσωπον παρομοιάζον τὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Πρωσίας, καὶ τρόπους διακεκριμένους ἢ σύζυγος αὐτοῦ Μαρία, θυγάτηρ τοῦ μεγάλου Δουκὸς τῆς Έσσης, ἐνόησεν ἐξ ἀρχῆς τὴν μέλλουσαν θέσιν τῆς, καὶ προητοιμάσθη δεόντως. Ὅθεν πρὶν ἔτι ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πατρίδος τῆς ἐδιδάχθη τὴν ἰρωσικὴν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, ὡς ἔλεγεν, ἀπ' εὐθείας μετὰ πάντων ὕσσι ἢ θελονὰ τῇ ἠμιλήσῃσι περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Ἰσθῶς ποιοῦσα ἐλησμόνησεν ὅτι ἦτο Γερμανίς, καὶ ἐγένετο ὅλη ἰώσος καὶ ὅτε ὁ λαὸς εἶδε τοῦτο, ἠγάπησεν αὐτήν.

« Ὁ μέγας δούξ Κωνσταντῖνος, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, λέγεται ἀνὴρ διακεκριμένος, νουεχῆς καὶ πλήρης πνεύματος. Ζῶντος τοῦ πατρὸς τοῦ ἦτο ὑπὲρ τοῦ πολέμου, καὶ ἐνθέρμως ἐργάζετο ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ εἶναι ζωηρὸς, πολλὰκις δὲ καὶ ὀρηκτικὸς ἐνόησε μάλιστα παραφέρεται, καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει τὸν πατέρα του. Εἶναι μέλος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβουλίου καὶ μέγας ναύαρχος, διευθύνων τὸ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργείων. Ἐπεχειροῦτε πολλὰς θαλασσοπορίας, καὶ ἀγαπᾷ εἰς ἄκρον τὸν βίον τῶν ναυτικῶν ὧν ἀπέκτησε καὶ τὰς ἐξείας ὀλίγον φροντίζει περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ὀλιγώτερον περὶ τῆς κοιμότητος τοῦ ἡθους καὶ τῆς ὀμιλίας του. Εἶναι δὲ μικρὸς τὸ ἀνάστημα, καὶ σύζυγον ἔχει πριγκίπισσαν τῆς Σαξ Ἀλτεμβούργης, ἀδελφὴν τῆς βασιλίσσης τοῦ Ἀνοβέρου.

« Ὁ μέγας δούξ Νικόλαος, τρίτος υἱὸς τοῦ ἀποβάντος αὐτοκράτορος, ἔχει εἰκοσιτεσσάρων σχεδὸν ἐτῶν ἡλικίαν, καὶ εἶναι γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τοῦ μηχανικοῦ ὁ δὲ ἀδελφὸς του, ὁ μέγας δούξ Μιχαήλ, νεώτερος ἐν ἔτος, εἶναι ἀνώτερος ἀρχηγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἄμφότεροι δὲ εἰσὶν ὠραιότατοι πεπαιδευμένοι, νουεχεῖς, καὶ ἐγκρατεῖς τῶν γνώσεων ὅσαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν στρατιωτικὸν κλάδον ὃν ἕκαστος αὐτῶν διευθύνει. »

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ.

—o—

Κρατιζόμεθα ἐκ τῆς Ἀθηνῶν τὰς ἐπομέ- μένας πολιτειογραφικὰς εἰδήσεις:

Γεωργία.

« Ὁ σημαντικὸς οὗτος κλάδος τῆς βιομηχανίας τοῦ ἔθνους δὲν πρῶδεν μὲν εἰσέτι ἱκανὰ ὡς πρὸς τὰς κατ' ἔκτασιν μεθόδους καὶ τὰ συστήματα, ἀνεπτύχθη δὲ μὲν μετὰ ὡς πρὸς τὴν κατ' ἔκτασιν καλὴν ἀεργίαν καὶ τὴν παραγωγὴν ἔχον δὲ τούτοις ἀνά-

κας νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἔθνος, ἐπραξε τὸ ὠφελιμώτερον ἀναλόγως τῶν μέσων καὶ τῆς ἐκτάτου ὕσεως εἰς ἣν εὐρέθη, ἐπιδοθὲν μετ' ἀκρας φιλοπονίας καὶ δραστηριότητος εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων ἐκείνων, τὰ ὅποια προηγουμένη πείρα ἀπέδειξεν ὡς τὰ καταλληλότερα διὰ τὸ κλίμα τοῦ τόπου οὗ ἦττον ὁμοῦ διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Γεωργικοῦ Σχολείου καὶ τοῦ Π. Δενδροκομείου, διὰ τῆς καθ' ἑκάστην ἐνεργουμένης παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν εἰσαγωγῆς καὶ διανομῆς τελειοτέρων γεωργικῶν ἐργαλείων, σπόρων, φυτῶν, συγγραμμάτων, ἐδόθη ἡ ἀναγκαία ὠθησις εἰς τὸν κλάδον τοῦτον, καὶ ἤδη εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῶν κτηματιῶν ἤρχισεν ἀπαντᾶται τὸ πνεῦμα τῆς προόδου καὶ τῆς βελτιώσεως.

« Ἰάν μ' ὅλα ταῦτα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων τῆς Ἑλλάδος, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐλαιῶνων, ἀμπελῶνων, μωρεῶνων, συκῶνων κατεστράφησαν, οἱ ἀροτῆρες βόες, τὰ κτήνη αἰοκίαι καὶ αἱ ἀποθήκαι ἔλαι ἠφρανίσθησαν, ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς ἐπὶ πολλοῖς ἔπαυσε, καὶ ἐν γενεῇ ὅλη τὰ εἰς τὴν γεωργίαν ἀπασχολημένα πρότερον κεφάλαια ἐπαθον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, καὶ ὅχι μόνον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀνωτέρω κεφαλαίων κατεβλήθησαν ἐκ νέου, ἀλλὰ καὶ τὰ γεωργικὰ προϊόντα ἐπὶ πολλοῖς ἐτριπλασιάσθησαν, δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐκ τῶν σπανίων κατορθωμάτων τῆς ἀνθρακίνης ἐνεργείας ἢ μέχρι τοῦδε κατάστασις καὶ ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας.

Στατιστικὴ.

Γαῖαι καλλιεργούμεναι.

Δημητρ. καρποί.	»	Στρέμ.	3,649,870
Ἐλαιῶνες.	»		600,000
Ἀμπελῶνες.	»		900,000
Σταφιδοαμπελῶνες.	»		120,000
Μωρεῶνες.	»		240,000
Συκῶνες.	»		150,000

Τὸ ὅλον, στρέμματα 5,759,870

Κτηνοτροφία.

Πρόβατα καὶ αἴγες.	5,600,000
Βόες καὶ ἀγελάδες.	160,000
Βούβαλοι.	2,000
Ἴπποι.	90,000
Ἰμμίονοι.	30,000
Ὄνοι.	7,000

Πραΐόντα.

Δημητριακοὶ καρποί.

Σίτος.	κοιλ.	2,669,000
Κριθή.		1,223,600
Σιμιγῶς.		878,000
Σπικαλι.		50,000
Αἰμῆνος.		50,000

Ἀραβόσιτος.	2,830,000
Χαλαμβόκι.	281,900
Βρώμος.	280,000

Τὸ ὅλον, κοιλὰ 8,246,900

Ἐλαιον.	ὄκ.	1,600,000
Ὀῖνος.	»	16,200,000
Μέταξα.		70,000
Σταφίς κορινθ.	λίτρ.	60,000,000
Βαλανδία.	κανάρια.	14,000
Ἄρια.	ὀκάδες.	1,500,000
Βούτυρον.		
Τυρὸς.		

Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἀσχολουμένων κατοίκων ἀναβαίνει εἰς 236,676, εἰς ὧν

Κτηματῖαι.	52,590
Γεωργοί.	111,330
Ποιμένες.	37,669
Ἐργάται.	35,089

Ἐμπορία.

Ἐμποροί.	9300
Ναυτικοί.	27300
Ἐλάγονται κατ' ἔτος ἐμπορεύματα ἀξίας δραχμῶν.	21,980,000
Ἐξάγονται δὲ ὅμοια ἀξίας.	12,820,000

Πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἐτη

1821	1832	1842	1852
Χριστιανοί.	712608.	853003.	1002118.
675646			
Κάτοικοι Ὀθωμανοί			
90830			
Ἀξήνησις	30962	117359	326472

« Ἡ Ἑλλὰς ἐν διαστήματι εἰκοσι περὶ τοῦ ἐτῶν ἡδυνήθη νὰ διπλασιάσῃ ἐπὶ πολλοῖς τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς εἰς τὰς δενδροφυτείας μόνως κατεβλήθησαν πλέον τῶν 200 ἑκατομμυρίων ἂν δ' εἰς ταῦτα προστεθῶσι καὶ τὰ καταβληθέντα πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν πυρποληθειῶν πόλεων, κωμῶν καὶ χωριῶν, πρὸς σύστασιν νέων πόλεων καὶ συνοικισμῶν, λογιζομένων ὁμοῦ πλέον τῶν 200 χιλιάδων οἰκοδομῶν παντὸς εἶδους πρὸς δραχ. 500 — 60000, ἐκτὸς τῶν δημοσίων καταστημάτων καὶ τῶν δημοτικῶν, τῶν προκυμαιῶν καὶ μύλων, τῶν ἐρειῶν ναῶν, τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων. Πρὸς δὲ εἰς τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν, ἐπαυκῆθὲν κατὰ τὰ δύο τρίτα περὶ τοῦ, εὐρίσκειται ὅτι τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀναβαίνουν εἰς πολλὰς ἑκατομμυρίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ἐνεργητικότης, ἣν κατέβαλε τὸ ἔθνος ἐπὶ ταύτων ὡς ἐπὶ τῶν ἀναγκασιτέρων, δὲν ἐσυγχώρησεν εἰς αὐτὸ νὰ βελτιώσῃ κατὰ μέρος καὶ τὰς τέ-

χναις, ὥστε νὰ ἔχῃ προϊόντα ἀξία νὰ συγκριθῶσι μετὰ τῶν ἄλλων προηγουμένων καὶ παλαιότερων εἰς εἰς τὸ στάδιον τοῦτο ἔθνων. »

Ἡ ὙΠΟ ΣΑΜΟΥΗΛ ΔΥΧΟΒΡΕΤΟΥ

Εἰκὼν τῆς ἐν Νεοβούργῳ μονῆς (Abbaye).

—o—

« Ὁ Δυχοβρέτος, ὅστις ἐγεννήθη ἐκ μικρᾶς καὶ πτωχῆς οἰκογενείας, ἦτο μικρόσωμος, χαλδὸς, κυφώνας, δὺσμορφος καὶ τραυλὸς ἀλλὰ τὰς φυσικὰς ταύτας ἐλλείψεις ἀνεπλήρουν ἀγνή ψυχὴ καὶ νοῦς εὐφυῆς. Μὴ ἔχων πόρον ζωῆς ἐδόθη περὶ τὸ τεσσαρακοστὸν σχεδὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἔπος ἐξοικονομῆσεν τὰ πρὸς τροχὴν ἀναγκαῖα ἀλλὰ συγχρόνως ἐπελύμει νὰ ἐπιτύχῃ καὶ καλὸν διδασκαλὸν ἵνα ἐπιδόσῃ εἰς τὴν τέχνην πρὸς ἣν παιδιόθεν ἠσθάνετο κλίσιν. Κατὰ καλὴν δὲ αὐτοῦ τύχην παρέρχεται αὐτὸν ὡς μαθητὴν ὁ τότε ἀριστος ζωγράφος Ἀλδέτος Λύρος ἢ Λυρέρος ἀλλὰ στερούμενος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπινοήσαντος ἠναγκάζετο νὰ ἀσχολῆται εἰς ἔργον μᾶλλον βιοποριστικὸν ἢ συντεῖνον εἰς τὴν κατὰ τὴν τέχνην τελειοποίησιν αὐτοῦ. Τοῦτου ἕνεκα κατεγίνετο νὰ ἰχνογραφῆ καὶ χρωματικῆ περιτάσματα (lapisseries), μόλις καὶ οὕτως ἐξοικονομῶν τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα φλεγομένου ὄρους ἀπὸ τὸν πρὸς τὴν τέχνην διακαῆ ἔρωτα, διῆγε τὴν πλεῖστον μέρος τῆς νυκτὸς καταγινομένου εἰς τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ διδασκάλου του καὶ ἄλλων διασημῶν ζωγράφων τὰς δὲ ἑορτὰς, ὅτε αἱ λοιποὶ αὐτοῦ συμμαθηταὶ ἐπανεπαύοντο διασκεδάζοντες, οὗτος ἐζήργετο τῆς πόλεως καὶ κατεγίνετο ἀπεικονίζων τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Ταῦτα ἔμολες ἐπραττεν ἐν τῷ κρηπτῷ, φοβούμενος τὸς χλευασμοὺς τῶν συμμαθητῶν του, καὶ ἰδίως τῆς συζύγου τοῦ διδασκάλου του, γυναικὸς ἰδιοτρόπου καὶ λίαν φιλαργύρου, ἣτις σνείδιζεν οὐ μόνον νὰ ἐμπαίξῃ τὸν δυστυχεῖ Δυχοβρέτον διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἐλλείψεις, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ πικρῶς, ὡς διαρεῖν παρὰ τῷ συζύγῳ αὐτῆς μαθητεύοντα. Τὰ πάντα ἔμολες ὑπέμενε καρτερικῶς καὶ ἀγογγύστως ὁ δυστυχὴς Δυχοβρέτος χάριν τῆς τέχνης, δι' ἀγάπην τῆς ὁποίας ἐστερεῖτο πολλὰκις καὶ μέρος τῆς τροφῆς του, προτιμῶν νὰ προμηθεύεται διὰ τῶν ὀλίγων ἀργυρίου του χρῶματα καὶ γραφίδα, ἢ κατὰ τὴν καλῆς ποιότητος καὶ ἄλλα τρόφιμα. Ἡ ὑπερφίαλος κατοικία του, ὡς μὴ δυναμένου νὰ ἐνοικιάσῃ εὐπρεπέστερον δωμάτιον, ἐφαίνετο ὡς μικρὰ τις πικρανοθήκη ἐκ τῶν διαφόρων εἰκόνων ἃς ἐξωραφεῖ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς νύκτας. Μεταξὺ δὲ τῶν πινάκων ταύτων ἦτο καὶ τὸ ἀφομοίωμα τῆς ἐν Νεοβούργῳ μονῆς μετὰ τῶν περιχώρων, τὸ ὅποιον ὁ

κυρίου Πιορρή (I) επειδή ούτως επέχειρσε, λέγει χρημάτι αδύνατον, κ' ακατόρωτον. Ένταύθα ο κύριος Γούδας εκθέτει συντόμως μὲν ἀλλὰ σαφῶς τοὺς κανόνας, καθ' οὓς οἱ Ἕλληνας συνέστησαν τὰς λέξεις συμβουλευόμενοι δὲ πολλοὺς τῶν ἰατρῶν νὰ μελετώσι καλῶς τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ κυρίου Γούδα, πρὶν ἢ χαλκεύωσι νέας λέξεις, τὰς ὁποίας ἐξάγωσι δὴθεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἐπὶ τέλους προσθέτει ὁ κύριος Γούδας οἷος δὴποτε ἐκ τῶν Ἑυρωπαϊῶν ἤθελεν ἐπιχειρήσει νὰ γράψῃ λέξεις Ἑλληνικὰς μὲ χαρακτηριστικὰς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν νέων γλωσσῶν ἐξ ἁπαντὸς πρέπει νὰ ἀποπέσῃ εἰς πληθὺν σολεμιστῶν καὶ κομφανῶν τοσοῦτον βαρβάρων, ὥστε δὲν ἀνέγονται τοῦτους οὐχὶ μόνον τὰ Ἑλληνικὰ ὄντα, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνα, ἅτινα εἶναι συνειθισμένα καὶ εἰς τὰς τραχυτάτας φωνάς. Τὸ κακὸν τοῦτο δὲν ἀπέφυγε καὶ ὁ κύριος Πιορρῆς κατὰ τὸ λέγειν τοῦ κυρίου Γούδα.

» Τέλος, καὶ αὕτη εἶναι ἡ σπουδαιότερα ἐπίκρισις τῆς Ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ὁ κύριος Γούδας μέμφεται εὐγενῶς τὸν κύριον Πιορρῆν, ὡς λανθασθέντα κατὰ τὸ μνημονικόν, ὅτε ἐπέφερεν ἐνώπιον τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τὰς ἀκολούθους λέξεις: « κατὰ δεύτερον λόγον ὁ κύριος Bouillaud, μέμφεται τὴν ὀνοματολογίαν μου ὡς ἐσφαλμένην, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀντιτάσσω, ὅτι τὴν ὀνοματολογίαν μου ταύτην ἐθεώρησεν ὡς ἔρηγόν ἐν Ἀθήναις, ἔκου μάλιστα ἀντέμεψαν αὐτὴν ὡς ἐνός μεταλλοσώμου χρυσοῦ, καὶ διὰ ἐνός βραβείου ἐκ χιλίων δρακμίων φράγκων. »

Ὁ κύριος Γούδας διαβεβαίωσεν, ὅτι οὐδέποτε ἐν Ἀθήναις ἐβραβεύθη ἡ ὀνοματολογία τοῦ κυρίου Πιορρῆ, ἀλλ' ὁ καθηγητὴς οὗτος ὑπέπεσεν εἰς μνημονικὸν τι λάθος, ἐπειδὴ ἡ ἐν Ἀθήναις ἰατρικὴ ἐταιρεία παρέχευε μὲν τὸ 1847 ἐν μεταλλοσώμῳ χρυσοῦν, ἀλλὰ τὸ γέρας ἀνεμεμήθη ὡς βραβεῖον ἐνεκα ἐπιστημονικῆς πινύς πραγματείας, περὶ τῆς χρήσεως τῆς κινήσεως κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν, συλλείψεως ὑπὸ τοῦ κυρίου Πιορρῆ εἰς τὴν μνημνευθεῖσαν ἐταιρίαν ὡς ἀγώνισμα. Ἡ δὲ πραγματεία αὕτη ἐστάλη εἰς Ἀθήνας ἑλληνιστῶ μεταπεφρασμένη ἢ δὲ μεταφραστικῶς ἐγένετο ἐν Παρισίοις ὑπὸ Ἑλληνοσώμου κατὰ τοῦ κυρίου Πιορρῆ, τοῦ κυρίου Λαμαρέλιν, ὅστις μεταφράζων οὐδὲ μίαν μετεχειρίσθη λέξιν κατὰ τὴν ὀνοματολογίαν τοῦ κυρίου Πιορρῆ, ἐπειδὴ ἤτο βεβαίως, ὅτι οὐδεὶς ἤθελεν ἐννοήσει ἐν Ἑλλάδι λέξιν τινὰ ἐκ τῶν ὑποτιθεμένων Ἑλληνικῶν.

Dr. Briau.

« Ἐκ τούτων πᾶς τις πείθεται ὅτι ὁ κύριος Πιορρῆς δὲν δύναται νὰ καυχῆθῃ πολὺ διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ὀνοματολογίας αὐτοῦ κρίσιν τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, τοῦτο δὲ μᾶς λυκῆ πολὺ, καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς τὸν κύριον Πιορρῆν νὰ πιστεύσῃ, ὅτι μετ'

(1) Ἐνταύθα φαίνεται ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐνόησε καλῶς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ἐπειδὴ ὁ κύριος Γούδας δὲν αἰτιάται ἑλλησιν εὐγενῶς ζῆλον τοῦ κυρίου Πιορρῆ, περὶ εἰς ἑσυναρτησῆς οὐδὲν εἰ λέγει.

ἰσης σπουδῆς ἠθέλωμεν δημοσιεύσει τὴν κρίσιν αὐτὴν ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Μελέσεως, καὶ εὐνοικῆ ἐν ἡμεῖς ἢ κρίσιν αὕτη ὑπὲρ τῆς ὀνοματολογίας του, »

A. A.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Τὰ περὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ναυπηγηθεισῶν φρεγατῶν, καὶ τοῦ ἐν Αἰγίῳ Νομισματοκοπέου

ΥΠΟ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΥ.

Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Ν. Ἀγγελοῦ, 1855.

— 0 —

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἀνάλυσις τοῦ πρό μικροῦ ἐκδοθέντος τούτου βιβλίου, δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Πανδώρας· ἀλλὰ μεταξὺ τῆς λεπτομεροῦς ἐκθέσεως περιστάσεων ἰὸν ὁ βραδὺς μὲν ἀναγκαῖος δὲ πάντοτε ἐλεγχος, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ διαλευκανθῶσι πολλὰ μέχρι τοῦδε ἀμφίβολα γεγονότα, νὰ ἀνορθωθῶσι πολλὰ ἐσφαλμένα ἰδέαι, καὶ νὰ καταδειχθῇ ἡ ἀξιοκατάκριτος ἐκείνη τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτηριστικῆς ῥοπῆς πρὸς τὸ παραδέχεσθαι ἀδυσσιαντικὰς δυσμενεῖς γνώμας, ἀπαντῶνται πληροφροῦναι πάλυττοι διὰ τὴν καταγιγνώμενον εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἔλη ἡ περὶ τῶν ἡρηγατικῶν πραγματεία εἶναι περιεργωτάτη, ἐναχοῦ δὲ καὶ δραματικῆ.

Βεβαίως οὐδεὶς ἡμῶν ἀγνοεῖ ὅποιον σπυροῦν ἐβρεν ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἑλληνικῆς ἀγῶν ἐν Ἀμερικῇ, καὶ πόσον ζωηρᾶς συμπάθειας διήγειρεν εἰς πάντων τῶν κατοίκων αὐτῆς τὰς καρδίας· ἀλλ' οὐδεὶς ἴσως ἡμῶν γνωρίζει καὶ τί ἐπραξεν αὕτη ἡ Κυβερνησις τῆς γαίης τοῦ ἀγῶνος τούτου, περιδοῦσα καὶ νόμους ῥητοῦς τῆς πολιτείας, ἀπαγορεύοντας τὴν ἐν τὸς τοῦ κράτους κατασκευὴν πλοίων μελλόντων νὰ χρησιμεύωσι κατ' ἄλλου κράτους φιλίαν, καὶ προθύμως συγκατατεθεῖσα εἰς τὴν ἀγοράσῃ τῆν μίαν τῶν ἑλληνικῶν ἡρηγατικῶν, διὰ νὰ ἐνκόλυσῃ τὴν ἐξαγορὰν καὶ τὸν ἀπόκλον τῆς ἐτέρας.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι καὶ ὅσα λέγει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ ἀσίδιμου Κυβερνήτου μαρτυρία τοιαύτη, ἐξερχομένη ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κ. Κοντοσταύλου ὑπουργοῦ τοῦ Κυβερνήτου, καὶ χωρισθέντος ἐπὶ τέλους ἀπ' αὐτοῦ δι' ἑτεροφροσύνην, ἀρκῶναι νὰ θηταυρισθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιναλαμβάνουεν αὐτὴν ἐνταῦθα.

« Οὐδεὶς σήμερον ἀρνεῖται, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐγώ, τὰ ἔξοχα προτερήματα καὶ τὰς ἀγαθὰς πρὸς τὴν πατρίδα διαθέσεις τοῦ μεγάλου ἐκείνου τῆς Ἑλλάδος πολιτοῦ. Γενιῆς ἐκ τοῦ πληθῶν τὸν αἰεὶ

μητρον ἐκείνον ἄνδρα, καὶ δυνηθεὶς νὰ ἐκτιμῶσά τα ἀρετὰς του, ἐβρήθησεν τὸν θάνατόν του ὡς κοινὴν συμφορὰν ὅταν ὁ Μοίραρχος Lalande, ἐπὶ τῆς φρεγάτας του, εἰς αὐτὸν τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου μὲ τὸν ἀνήγγειλε.

» Καὶ σήμερον μετὰ παρέλευσιν πλέον τῶν εἰκοσιν ἐτῶν, ἀφ' ἧτου ὁ τάφος ἐσκέπασε τὸν νεκρόν του, ὅτε τὰ κἀθ' ἐσιώπησαν καὶ καθήσυχασαν αἱ ἀχώριστοι ἀπὸ τοιοῦτους ἐθνικοῦς κλονισμοῦ; παραφοραὶ, ἐκπληρῶ ἔργον συνειδήσεως, καὶ χρέος ἱερὸν ἔργον μὲ βαθεῖαν τῆς ψυχῆς μου συγκίνησιν, νὰ προσέχω ἐν δάκρυ εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν ἀμάρταντον μνημῆν τὸν μεγαλοφύδου καὶ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρός.

» Ποτὲ ἄνθρωπος δὲν ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα του μὲ πλειότερον ἀφοσίωσιν καὶ θερμότερον ζῆλον· οὐδέποτε ἄλλος ἀφιέρωσεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὰς φυσικὰς καὶ διανοητικὰς του δυνάμεις ὑπὲρ αὐτῆς, ὅσον ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀφιέρωσε τὰς ἰδικὰς του ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

» Μετ' ὅλης τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων ἐπροσπάθησα, ἐντὸς τοῦ περιορισμένου κύκλου μου, νὰ συντελέσω μικρὸν τι ὑπὲρ τῶν θερμῶν καὶ ἀθανάτων φροντίδων, τὰς ὁποίας ἀκαταπαύστως κατέβαλεν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης τῆς ἡμετέρας πατρίδος μας, ἡλεκτρικῶν καὶ μεταδίδων διὰ τοῦ παραδείγματός του εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν, τὸ θεῖον ἐκεῖνο πρὸ τὸ ὅποιον ἐβέβηκε τὴν εὐγενῆ του καρδίαν.

» Ἄν ἐσφαλε, καὶ τοῦ ἐσφαλεν, ἡ ἀδέκαστος ἱστορία θέλει διδάξει τοὺς ἀπογόνους μας, ὅταν ὁ γῆρας ἐντελῶς κατευνάσῃ τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίου βίου πάθη.

» Τὸ κατ' ἐμέ, ἂν καὶ τολημρόν, βιάζομαι δημοσ, εἰδομένος ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν ἀλήθειαν, νὰ δηλογήσω, ὅτι μὴ συμμεριζόμενος τὰς πολιτικὰς του ἀρχὰς ἀπεσῶρην. Διατείνωμαι δὲ μετὰ πεποιθήσεως δεῖ οἱ μᾶλλον συνεργήσαντες εἰς τὴν ἀπόλειαν τοῦ αὐθιμοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὑπῆρξαν αὐτὸς ὁ ἀδελφός του Βιαρός, καὶ ὁ ἀγώριοςτος τοῦτου φίλος I. Γιακτάς, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγή καὶ τὰ ἔργα ἠρέθισαν τὰ πνεύματα, καὶ ἐγέννησαν τὴν αὐθαιρέτον ἐκείνην ἔξοριαν τῆς ὁποίας ὄμμα ὑπῆρξα καὶ ἐγώ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσης ἀθῶοι ὡς ἐγώ. »

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων γίνεταὶ δῆλον ὅτι τὸ βιβλίον εἶναι, ὡς εἶπομεν, ἄξιον ἀναγνώσεως, καὶ διὰ τοῦτο τὸ συνιστῶμεν πρὸς τε τοὺς φιλοῖστορας καὶ τοὺς ἀγαπῶντας νὰ κρίνωσιν ἀμερολήπτως περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων.

ΔΙΕΦΘΑ.

— 000 —

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ. Περὶ ἡλεκτρικοῦ Ἠλεκτράφου, καὶ μάλιστα περὶ ὑποβρυχίου, πρὸς

λακίς ὠμιλήσαμεν ἐν τῇ Πανδώρα (*). Ἡ ἐφεύρεσις αὐτοῦ εἶναι ἴσως ἡ μεγαλύτερα τῶν ἐφευρέσεων τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, καὶ ἀποδείξει τούτου λαμβάνομε, σχεδὸν καθ' ἐκάστην. Ἀλλ' ἡ δοθείσα πρὸς ἡμᾶς κατ' αὐτὰς εἶναι βεβαίως ἡ θαυμαστοτέρα. Ἐν τὸς πέντε ὡρῶν, μανθάνουσιν οἱ ἐν Λονδίῳ, πόσαι Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι ἐφρονεῦθησαν περὶ τὴν Σεβαστούπολιν, καὶ ἐντὸς πέντε ὡρῶν λαμβάνουσιν ἄδηγίας οἱ μέλλοντες νὰ φρονεῦσιν πῶς νὰ διευθύνωσι τὸν πόλεμον. Ἔστω δυνάμει νὰ ὀνομάσωμεν τὴν μὲν ἐν Λονδίῳ ἄκραν τοῦ λεπτοτάτου ἀγωγοῦ, ἑστικὴς διασχίτων τὸν θυελλώδη βρετανικὸν ἰσθμὸν, διέσχεται τὰς ἀπεράντους χώρας τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τουρκίας, καὶ βυλιζόμενος ἐντὸς τοῦ πολυκύμονος βύζινου ἀπολήγει εἰς τὴν Ταυρικὴν ἐν μέσῳ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀγγλογάλλων, στρατηγόν, τὴν δὲ ἐν τῇ Κερσονήσῳ, στρατιώτην· διότι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ τηλεγράφου τούτου, αἱ περὶ τῶν στρατιωτικῶν κινήσεων ὀδηγίαι δίδονται ἀμέσως ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τεράστειον τῶν καὶ μυθῶδες κατόρθωμα!

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΙΕΝΝΗΣ.

Ἡ ἐν Βιέννῃ αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη περιέχει 16000 χειρογράφων ἐπὶ μεμβράνης ἑλληνικῶν, ἑβραϊκῶν, σινικῶν, Ἰνδικῶν, ἀραβικῶν, κλ. 12,000 περίπου βιβλίων ἐπὶ χαρτῶν, ἀνηκόντων εἰς διαφόρους γλώσσας ἑυρωπαϊκὰς, 12,000 τόμων ἐκτυπωθέντων κατὰ τὴν νηπιότητα τῆς τυπογραφίας, 280,000 νεωτέρων βιβλίων, 6000 τόμων μουσικῆς, καὶ 8800 αὐτογράφων ἐνδόξων ἀνδρῶν. Πλὴν δὲ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ὑπάρχουσι καὶ δεκαεπτὰ ἄλλαι εἰς Βιέννην, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ἰδιαίτερα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἡ τοῦ Πανεπιστημίου ἔχουσι τὰ πρωτεία.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΝ.

Κατὰ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔτος τὸ ἐν Λονδίῳ Βρετανικὸν μουσεῖον εἰσέπραξε μὲν ἐπέκεινα τῶν δύο ἑκατομμυρίων δρακμῶν, ἐδαπάνησε δὲ ἐν ἑκατομμύριον καὶ ὀκτακοσίας περίπου χιλιάδας, ταμιεύσαν 450,000 χιλιάδας. Τὸ 1854 ἔτος 459,262 ἄνθρωποι ἐπεσκέφθησαν τὸ μουσεῖον. Ἐν δὲ τῷ διαστήματι τοῦ αὐτοῦ ἔτους, 13055 τόμοι ἐντυποὶ προστεθήσαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μουσείου, 906 χειρογράφα, 694 διάφορα ἄλλα ἔγγραφα κλπ.

(*) Ὅρα φυλλάδ. ΔΘ', ΜΓ', ΜΒ', ΞΑ', ΡΖ', καὶ πρὸ πάντων τὰ φυλλάδ. ΙΘ' καὶ Κ, ὅπου ('Ὀδοιπορικὴ ἀναμνήσσεις) μετὰ πολλῆς σαφηνείας καὶ χάριτος περιγράφεται ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε φολ. ΡΚ.)

CV.

Ὁ Μπουκουβάλας πῆθανε τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ
 Ἀφίνα διὰ καὶ χερτικὸ σ' ἄλα τὰ παλλημαρία,
 Ὡς εἶ, Γιαννούλη μου ἀδελφὲ, σ' εἶνα Κοσιδάκη
 Καὶ Τραγουδάρα χωρικὸ πού σ' εἶχα ἐμπιστευμένον,
 Ἐν Κόστω νὰ συμμάσσετε νὰ κίμετε καπετάνιο,
 Μὴν τὸν καταφρονέσετε πού πῆθαν ἀδελφός του,
 Καὶ χαίρει τὸς φίλους μου τοὺς καπιταναράλους,
 Ὅλοι νὰ τὸν βοηθήσουνε πού πῆθαν ὁ ἀδελφός του.

CVI.

Σήμερον μάθρος οὐρανὸς, σήμερον μάθρη ἡμέρα,
 Σήμερον ὄλοι θλίβονται, καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται
 Σήμερον ἔβαλαν βουλήν οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
 Οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ οἱ τρισκαταραμένοι
 Γιὰ νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστὸν τῶν πάντων Βασιλεῖα,
 Ὁ Κύριος ἤθελος νὰ μὴ σὲ περιβάλῃ
 Νὰ λάβῃ δειπνὸν μυστικόν, γὰρ νὰ τὸν λάθουν ὄλοι
 Ἡ Παναγία ἡ Δέσποινα κάθονταν μοναχὴ τῆς,
 Τὴν προσευχὴν τῆς ἔκανε γὰρ τὸν μονογενῆ τῆς.
 Ἄκουε φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα,
 Σῶσον, κυρά μου, ἡ προσευχάς, σῶσον καὶ ἡ μετάνοιαις,
 Καὶ τὸν υἱόν σου πιάσανε καὶ στὸν χαλκὴ τὸν πᾶνε,
 Χαλκίᾳ, χαλκίᾳ, φτιάσε καρφίᾳ, φτιάσε τρία περόνια
 Κ' ἐκείνος ὁ παράνομος βαρεὶ καὶ φτιάσει πέντε,
 Μάστορη πού μᾶς τῆφτικας καὶ νὰ μᾶς ὀρμηγεύσης.
 Βάλτε τὰ δύο στὰ γέγρια του καὶ τᾶλλα δύο στὰ πόδια
 Τὸ πέμπτο τὸ φαρμακερὸ βάλτε το στὴν καρδίαν του,
 Κ' ἡ Παναγία πού τᾶκουσε ἔπαισε καὶ λιγώθη
 Σταμνὶ κερὸ τῆς βέχουσε τρία κανάκια μέγχο,
 Καὶ τρία μὲ ροδόσταμμον ἢ ἄλλῃ ὁ λογισμὸς τῆς
 Ὅταν τῆς ἤλθε ὁ λογισμὸς ὅταν τῆς ἤλθε ὁ νοῦς τῆς,
 Ζητᾷ μαχαίρη νὰ σφαγῇ, φωτιά νὰ πᾶν καὶ πέση,
 Ζητᾷ κρεμνὸν νὰ κρεμμυθῇ γὰρ τὸν μονογενῆ τῆς.
 Ἡ Μάρθα ἡ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάννα,
 Καὶ πέρσαν τὸ στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
 Τὸ μονοπάτι τὸ ἔβγαλε μὲς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα
 Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ, καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
 Κ' ἡ πόρτα ἀπ' τὸν φόβον τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.
 Βλέπει λαὸν ἀμέτρητον καὶ μετρίμην δὲν ἔχει,
 Κάνει δὲν ἰγνώρισε παρὰ τὸν Ἅγιον Γεώργιον.
 Ἄγιε μου Γεώργιε Πρόδρομε καὶ βαπτιστὴ τοῦ υἱοῦ μου,
 Μὴν εἶδες τὴν υἱόκα μου καὶ σὲ τὸν δάσκαλόν σου;
 Δὲν ἔχω σῆμα νὰ σὲ τὸ εἰπῶ, γλῶσσα νὰ σὲ μιλῶ,
 Δὲν ἔχω χέρι πάλαιμον διὰ νὰ σὲ τὸν δείξω.
 Βλέπει ἐκείνον τὸν γυμνὸν τὸν παραπονεμένον,
 Ὅπου φορεῖ πακάμισο στὸ ἄμα βουτηγμένον,
 Ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴν ἀκάνθινον στεφάνιν;
 Αὐτὸς εἶν' ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ μονογενῆς σου.
 Δὲν μοῦ μιλάς, παιδί μου, δὲν μοῦ μιλάς, παιδί μου;
 Ἴ νὰ σοῦ πῶ, μανούλα μου πού διάφορα δὲν ἔχεις
 Μὴν τὸ μεγάλο σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
 Ὅπου σημαίνουν Ἐκκλησιαίς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,
 Σημαίνει ὁ Θεὸς, σημαίνει ἡ γῆ σημαίνουν τὰ οὐράνια,
 Σημαίνει κ' ἡ ἅγια Σοφία μὲ τρεῖς χροσσις καμπάναις,
 Ὅποιος τὸ λέει σόνεται κ' ὅποιος τ' ἀκούει ἀγιάζει.
 Κι' ὅποιος τὸ καλοφουγκρηθῇ πορδαῖσο νὰ λάβῃ,
 Παρέλθει καὶ λίθων ἀπὸ τὸν ἔγιον τάφο.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

—ο—

Τῷ Κυρίῳ Χ. εἰς Μ. Διὰ τῆς ἡμετέρας
 ἐπιστολῆς τῆς 14 τοῦ παρελθόντος, μοι λέ-
 γετε ὅτι τῶν συνδρομητῶν τινες τῆς Παν-
 ώρας, θὰ εὐχαριστοῦντο ἐτι μᾶλλον ἀνῆτο
 σπουδαιότερα.

Ἐδυνάμην εὐκόλως ν' ἀπαντήσω ὅτι οἱ μὲν
 συνδρομηταὶ περὶ ὧν μοι λέγετε εἶναι λίαν εὐ-
 ἀριθμοὶ πλεῖστοι δὲ ἄλλοι, οἱ ἀποτελοῦντες
 μάλιστα τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν, προτιμῶ-
 σιν ὅσα δὲν θέλουσιν οἱ αὐτοί.

Καὶ ὅμως ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν
 ὅτι ὀφδοῦντο περίπου ἄρθρα δημοσιευθέντα
 κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐκδόσεως τῆς Παν-
 ώρας, ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα κατὰ τὸ δευτε-
 ρον, ἑκατὸν πενήτηκοντα κατὰ τὸ τρίτον, ἰσά-
 ρισμα κατὰ τὸ τέταρτον, καὶ οὐχὶ ὀλίγα κατὰ
 τὸ πέμπτον, τὸ ὅποσον διηγήσαμεν μεταξὺ πα-
 τριωτικοῦ πυρετοῦ καὶ δακρύων, ἀντικείμενον-
 ἰδίως εἶχον τὴν ἱστορίαν, τὴν φιλολογίαν, τὴν
 ἀρχαιολογίαν, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὸν
 βίον ἐνδόξων ἀνδρῶν, τὴν κρίσιν νέων συγ-
 γραμμάτων, τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, καὶ τὰ τοι-
 αῦτα. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρὸ μικροῦ
 λήξασαν πρώτην τριμηνίαν τοῦ ἔκτου ἔτους,
 ἐντὸς ἑξ φυλλαδίων περιέχονται τριάκοντα πε-
 ρίπου ἄρθρα σπουδαία.

Ἐντεῦθεν βλέπετε, Κύριε, ὅτι ἡ ἀπαίτησις
 τῶν αὐτοῦ συνδρομητῶν δὲν εἶναι δικαία, ἀπο-
 τεινομένη μάλιστα πρὸς σύγγραμμα, οὐχὶ διὰ
 μίαν μόνην τάξιν ἀναγνωστῶν ἐκδιδόμεγον, ἀλλὰ
 γενικὸν ἔχον χαρακτῆρα. Καλὸν νὰ μὴ λη-
 σμονῶσιν οἱ ἀδυσώπητοι ἐπιχρεταὶ ὅτι ἡ Ἑλ-
 λάς, μικρὰ οὔσα καὶ πτωχὴ, καὶ πολλὰς ἀνάγ-
 κας ἔχουσα νὰ θεραπεύσῃ, δὲν δύναται νὰ δια-
 τήρησῃ συγγράμματα εἰδικὰ ὡς ἐν τῇ δυτικῇ
 Εὐρώπῃ, καὶ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Πανώρα, ὡς
 ὑπὸ πολλῶν συγτασσομένη, ἦτο ἀδύνατον
 νὰ διατηρηθῇ, ἀν ἡ ἰδέα ὅτι δὲν εἶναι πάντῃ ἀ-
 χρηστος εἰς τὴν πατρίδα, δὲν ἠνάγκαζε τοὺς
 συντάκτας αὐτῆς νὰ ὑποβληθῶσι καὶ εἰς νέας
 θουσίας.